

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Sancti Gregorii Moralis Expositionis In Beatum Iob, Liber Vigesimo Nonvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

non procedes amplius, & hic confringes iumentes fluctus tuos.] Quid enim moraliter per ostia, nisi virtutes; quid per vœctem, nisi robur charitatis accipimus? Hæc itaque ostia, scilicet operationum virtutes, mare sapiens dissipat, nisi eas ex occulto mentis opposita charitas adstringat. Facile autem omne virtutum bonum tentatione cordis irruente destruitur, nisi ab intimis fixa charitate solidetur. Unde & Paulus in suis prædicationibus dum quædam virtutum ostia mari tentationis opponeret, illico eisdem ostiis quasi robur vœctis adiunxit, dicens: *Su-*
per omnia autem hac charitatem habentes, quod est vinculum perfectionis. Perfectionis enim vinculum charitas dicitur, quia omne bonum quod agit, nimirum per illam, ne pereat, ligatur. A tentatore namque citius quodlibet opus evellitur, si solum à vinculo charitatis invenitur: si autem mens Dei ac proximi dilectione constringitur, cum tentationum motus qualibet ei injusta suggererint, obicem se illis ipsa dilectio opponit, & pravæ suasionis undas virtutum ostiis ac vœcte intimi amoris frangit.
 20. Quia ergo Dominus per inspiratæ charitatis fortitudinem nascentia in corde vitia reprimat, insurgentis maris impetum per obserata claustra compescit. Ira fortasse in occulto exasperat: sed ne quies superna perdat, perturbationi mentis officium linguæ subtrahitur: ne usque ad vocem exeat, quod in sinu cordis tumultuosum sonat. Luxuria in occultis cogitationibus accenditur: sed ne supernam munditiam mens amittat, conceptæ immunditiæ ea quæ

A famulari poterant, membra castigat; ne usque ad corruptionem corporis exhalet factor cordis. Avaritia stimulat: sed ne caelesti regno mens careat, intra claustra se parsimoniam contenta propriis ligat; ne in pravo se opere dilateret, & usque ad exteriores actus internæ concupiscentiæ estus exsuderet. Superbia inflat: sed ne veram celsitudinem amittat, considerando quisque quia pulvis est, ab altitudine se conceptæ elationis humiliat: certans nimirum, ne, quod in suggestionem cogitationis tolerat, in exercitationem operis erumpat. Bene ergo dicitur: *[Posui vœctem & ostia, & dixi: Hucusque venies, & non procedes amplius, & hic confringes iumentes fluctus tuos:]* quia dum electus quisque & tentatur vitiiis, & tamen facere malè suggesta renititur, quasi mare clausum teneretur. Quod est intus tumultuosus cogitationum fluctibus mentem percutit, statuta tamen bene vivendi littora non excedit. Quod mare quidem in tumorem se erigit, sed dum fixa liberatione cordis illiditur, fractum redit. Beatus igitur Job ne sibi tribuat, quod contra procellas cordis fortiter stat, voce divina audiat: *[Quis conclusit ostiis mare, quando erumpebat, quasi de vulva procedens, & cetera.]* Ac si ei aperte diceretur: Incassum te exterius in bonis operibus pensas, si non me interius, qui in te tentationis undas compesco, consideras. Ut enim tu fluctus ferre possis in opere, meæ virtutis est, qui fluctus frango tentationis in corde.

SANCTI GREGORII
 MORALIS EXPOSITIONIS
 IN BEATVM IOB,
 LIBER VIGESIMVS NONVS

CAPUT PRIMVM.

DOMINUS Deus noster Jesus Christus in eo quod virtus & sapientia Dei est, de Patre ante tempora natus est: vel potius quia nec cepit nasci, nec desuit, dicamus verius semper natus. Non autem possumus dicere, semper nascitur; ne imperfectus videatur. At verò ut æternus designari valeat & perfectus, semper dicamus & natus: quatenus & natus ad perfectionem pertineat, & semper ad æternitatem: ut quocumque modo illa essentia sine tempore, temporali valeat designari sermone: quamvis hoc ipso quod perfectum dicimus, multum ab illius veritatis expressione deviamus: quia quod factum non est, non potest dici perfectum. Et tamen infirmitatis nostræ verbis Dominus condescendens, *D*
Mat. 5. ait: Estote perfecti, sicut & Pater vester caelestis perfectus est. In illa itaque nativitate divina ab humano genere cognosci non poterat: proinde in humanitate venit ut videretur, videri voluit ut imitaretur. Quæ carnis nativitas despecta visa est sapientibus mundi: contempserunt namque infirma humanitatis ejus, Deo hæc indigna iudicantes. Cui tantò magis homo debitor fuit, quantò pro illo Deus etiam indigna suscepit. *Quia enim non cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam predicationis salvos facere credentes.* Ac si diceret: Cum Deum, qui est sapientia, nequaquam per sa-

Cipientiam suam mundus inveniret, placuit ut Deum hominem factum per humanitatis stultitiam cognosceret: quatenus ejus sapientia ad nostram stultitiam descenderet, & lucem supernæ prudentiæ luto suæ carnis illuminata nostra cæcitas videret. Natus igitur ex Patre sine tempore, ex matre nasci est dignatus in tempore: ut per hoc quod ortum suum inter initium finemque concluderet, humanæ mentis oculis ortum, qui nec initio sumitur, nec fine angustatur, aperiret. Unde bene nunc ad beatum Job dicitur.

Quod nato in carne Domino, sancta Ecclesia de tenebris noctis egrediens, querit suum locum in luce beatitudinis æternæ.

CAPUT II.

Numquid post ortum tuum præcepisti diluere, & ostendisti auroræ locum suum?] Subaudis, ut ego. Ortus quippe divinitatis ejus antè & post non habet. Cui dum semper esse est per æternitatem, dum omne quod labitur circumscribit, intra semetipsum temporum discurfus claudit. Ortus verò humanitatis ejus, quia & cepit, & desuit; & antè & post habere à tempore accepit. Sed quia dum ipse umbras nostræ temporalitatis suscepit, lumen nobis suæ æternitatis infudit; rectè per hunc ortum quem

creator sibi in tempore coudidit, locum suum sine tempore aurora cognovit. Quia enim diluculum vel aurora à tenebris in lucem vertitur, non immeritò diluculi vel auroræ nomine, omnis electòrum Ecclesia designatur. Ipsa namque dum ab infidelitatis nocte ad lucem fidei ducitur, velut auroræ more in diem post tenebras splendore supernæ claritatis aperitur. Unde & bene in Canticis canticorum dicitur: *Quæ est ista qua progreditur quasi aurora confurgens?* Sancta enim Ecclesia celestis vitæ præmia appetens, aurora vocata est: quia dum peccatorum tenebras deserit, iustitiæ luce fulgescit. Habemus tamen subtilius aliquid, quod considerata qualitate diluculi vel auroræ pensemus. Aurora namque vel diluculum, noctem quidem præterisse nunciant, nec tamen diei claritatem integram ostentant: sed dum illam pellunt, hanc suscipiunt, lucem tenebris permixtam tenent. Quid itaque in hac vita omnes qui veritatem sequimur, nisi aurora vel diluculum sumus? quia & quædam jam quæ lucis sunt, agimus; & tamen in quibusdam adhuc tenebrarum reliquiis non caremus. Per Prophetam quippe Deo dicitur: *Non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Rursumque scriptum est: *In multis offendimus omnes.* Paulus quoque ait: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivum me ducentem in lege peccati, quæ est in membris meis.* Ubi ergo lex peccati cum lege mentis contendit, profectò adhuc aurora est: quia lux quæ jam emicuit, necdum prætereuntes funditus tenebras pressit. Adhuc aurora est: quia dum lex carnis legem mentis, & lex mentis legem carnis percùtit, inter se vicissim lux & umbra confligit. Unde rursum Paulus cum diceret: *Nox præcessit;* nequaquam subdidit: *Dies venit;* sed *Dies autem appropinquavit.* Qui enim post discessum noctis jam non venisse, sed appropinquasse diem insinuat, esse se proculdubio ante solem post tenebras adhuc in aurora demonstrat. Tunc autem plene sancta peccati umbra jam non erit. Tunc plene dies erit; quando interni luminis profectò fervore claruerit. Tunc plene dies erit, quando nullam malorum suorum tentantem memoriam tolerans, omnes à se tenebrarum etiam reliquias abscondet. Unde & bene hæc aurora quasi adhuc in transitu demonstratur; cum dicitur: *[Et ostendisti aurora locum suum.]* Cui enim locus suus ostenditur, profectò ex alio ad aliud vocatur. Quid est enim locus auroræ, nisi perfecta claritas visionis æternæ? Ad quem cum perducta venerit, jam de transacta nobis tenebris nihil habet. Nunc autem adhuc tentationum molestias sustinens; quia per intentionem cordis ad aliud festinat Ecclesia, ad locum suum tendit aurora. Quem locum si mente non teneret, in hujus vitæ nocte remaneret. Sed cum quotidie contendit perfici, & in lucem quotidie augeri, locum suum jam conspiciat, & plene sibi clarescere solem quærit. Locum suum aurora considerat, quando sancta anima ad contemplandam conditoris sui speciem flagrat. Ad locum suum pertingere aurora satagebat, cum David diceret: *Sitivit anima mea ad Deum vivum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* Locum suum veritas auroræ monstrabat, cum per Salomonem diceret: *Quid habet amplius sapiens à stulto; & quid pauper, nisi ut pergat illuc ubi est vita?* Quem profectò locum etiam præcedentibus incarnationem suam patribus post ortum suum Dominus ostendit: quia nisi per prophetiæ spiritum, incarnandum supernæ patriæ regem cognoscerent, bona ejusdem patriæ quam essent desiderabilia non viderent. Locum suum veritas auroræ patefecit, cum Patrem coram discipulis petiit, dicens: *Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi ego sum, & illi sint mecum.* Locum suum auroræ monstravit, cum diceret:

Ubi cumque fuerit corpus, illic congregabuntur & aquila. Ad hunc locum, quem cognoverat, pervenire aurora festinabat, cum Paulus desiderium habere se diceret dissolvi, & cum Christo esse. Et rursum: *Mibi vivere Christus est, & mori lucrum.* Et rursum: *Scimus quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in celis.* Bene autem post ortum suum, locum proprium auroræ ostendisse se perhibet, quia futuræ retributionis beatitudinem priusquam per corpus ipse innotesceret, in paucorum intellectu continuit. Cum verò humana natiuitatis infirma suscepit, venturæ claritatis notitiam in multitudinis innumeræ amore dilataravit. Sed cum divini operis mysterium sic misericordia peragat, ut tamen & ira comitetur, quatenus occultis arbiter alios respiciens redimat, alios deserens perdat: quia cognovimus, quomodo per incarnationem suam electos illuminet, audiamus nunc quomodo reprobos damnet. Sequitur.

Quod Indæica perfidia viso Christo concussa est: & aliis sic, aliis aliter de eo sentientibus, paucis ex illa tanta plebe assumptis Scribas & Phariseos merito reprobovit.

CAPUT III.

Namquid tenuisti concutiens extrema terra, & excussisti impios ex ea? Extrema terræ Dominus tenuit, quia in fine sæculorum ad destitutam jam & alienigenis Regibus subditam synagogam venit; atque ex illa impios excussit, quia spiritualia fidei prædicamenta renuentes, etiam à carnalis sacrificii gloria repulit. Vel certè extrema terræ tenuit, quia ex Judæa paucos abjectos & humiles elegit. Extrema terræ tenuit; quia legis doctores deserens, piscatores assumpsit. Dumque ejus extrema tenet, ex ea impios excutit: quia dum infirmos fideles roborat, fortes in illa infideles damnat. Rectè verò etiam [concutiens] addidit: quia per adventum suum immensa formidine etiam reproborum corda commovit. Concussi quippe fuerant qui dicebant: *Nihil proficimus; ecce totus mundus post eum abiit.* Res autem quæ concutitur, huc illucque ducta fatigatur. Concussa ergo Judæa fuerat, quæ de Christo per alios dicebat: *Quia bonus est.* Et per alios resistebat, dicens: *Non; sed seducit turbas.* Per alios dicebat: *Nisi hic esset à Deo, non poterat facere quidquam.* Atque ad extremum per alios clamat: *Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissent eum.* Concussi quidem, sed non prostrati sunt reprobi, cum modò miracula obstupescerent cernerent, modò infirmitatis opprobria despicientes irriderent. An non concussi fuerant, qui dicebant: *Quosque animam nostram tollis? si tu es Christus, dic nobis palam.* Vel certè extrema terræ concussit & tenuit; quia cum infirma corda humilium pio timore terruit, nequaquam ea iudicio districto dereliquit. Inde enim multitudo credentium in Deum robustius stetit, unde in se humiliata trepidavit. Nam quia eum Deus quem concutit tenet, insinuat per Prophetam, dicens: *Super quem requiescit spiritus meus, nisi super humilem & quietum, & trementem sermones meos?* Quia eum quem concutit tenet; Salomone attestante intimatur, qui ait: *Beatus vir qui semper est pavidus: qui autem mentis est dura, corruit in malum.* Igitur quia extrema Judææ Dominus in Apostolis tenuit, atque ex illa Scribas & Phariseos ac pontifices impietatis suæ merito exigente reprobovit; quid adhuc de eorum damnatione subdatur, audiamus. Sequitur: *[Resistuerit ut lutum signaculum; & habit sicut vestimentum.]* Quid aliud Dominus plebem Israëlitam, nisi lutum reperit, quam obsequiis Gentilium deditam, in Ægypto ser-

Matt. 24.

Phil. 1. c. Ibid.

2. Cor. 5.

Matt. 4.

Iob. 12. c.

Iob. 7. b.

Ibid.

Iob. 9. f.

Iob. 13.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

Iob. 10.

vientem lateribus invenit? Quam dum tot miraculis ad terram repromissionis duxit, dum perditam cognitionis suae scientia implevit, dum tot arcana secretorum ei per prophetiam contulit; quid eam aliud quam servandi mysteriis signaculum fecit? Ipsa quippe diu in prophetia clausum continuit, quidquid de se Veritas in fine revelavit. Sed dum post tot divina secreta, post tot percepta miracula in Redemptoris sui adventu, plus terram quam veritatem dilexit, per sacerdotes dicens: *Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent nostrum locum & gentem*: quasi ad eos, quos in Aegypto reliquerat, lateres rediit: & quae facta jam Dei signaculum fuerat, ad hoc se iterum quod deseruerat, inflexit: lutumque se post signaculum in oculis veritatis exhibuit, cum per impietatis malitiam accepti verbi mysteria perdidit, & sola terrena sapere quae inquinant, elegit. Ubi aptè subjungitur: [*Et stabit sicut vestimentum*.] Impolita namque & grossiora vestimenta etiam cum induta fuerint, quia induentis membris bene applicata non inhereant, stare feruntur. Judaea igitur circa veritatis notitiam etiam cum, servire videretur, sicut vestimentum stetit; quia per exteriora mandata servire se Domino ostendit, sed adherere ei per charitatis intelligentiam noluit. Dum solam in praeceptis Dei litteram tenuit, & nequaquam se per spiritum sensibus intimis junxit, quasi ei qui se induerat, non adhesit. Ubi & aptè subjungitur: [*Anferetur ab impiis lux sua*.] Quia dum credere veritati renuunt, cognitionem legis in perpetuum amittunt: & dum de accepta lege superbiunt, nimirum de scientiae suae gloria caecantur. Scriptum quippe est: *Obscurentur oculi eorum, ne videant*. Rursumque scriptum est: *Excaca cor populi hujus & aures ejus aggravata*. Et rursum scriptum est: *In judicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident, videant; & qui vident, caeci fiant*. Et quia semetipsum de legis operibus contra conditorem legis extulerunt, aptè subditur: [*Et brachium excelsum conteretur*.] Excelsum quippe brachium conteritur, quando praedicatae fidei gratia, superba legis operatio reprobatur, cum dicitur: *Ex operibus legis non justificabitur omnis caro*. Cuncta tamen haec intellegi & aliter possunt. Terram quippe Scriptura sacra vocare consuevit Ecclesiam. Extrema igitur terrae Dominus tenet & concutit, quia Ecclesiae suae ultima per adventum antichristi persecutione immansissima turbari permittit, nec tamen permittendo deserit. Hanc terram aliquando Dominus tenet, & non concutit; aliquando tenet & concutit, quia modo eam tranquilla pace fidei possidet, modo commoveri impetu persecutionis jubet. Bene autem eum diceret: [*Nunquid tenuisti concutiens extrema terra*,] illico adjunxit: [*Et excussisti impios ex ea*.] Attestante enim Paulo, plerique in ea sunt, qui confitentur se nosse Deum, factis autem negant. Impios ergo ex ea Dominus excutit; quia hi, quos nunc intima vitia possident, tunc in voraginem aperte infidelitatis cadent; atque in acervum palearum transeunt, cum tentationis illius aura commoventur. Et quamvis se nunc sub specie fidei intra aerae sinum tegant, tunc nimirum extra granorum cumulum districti examinis ventilabro resilient. Unde & aptè subjungitur.

Quod Iudaei, qui legis servando signaculum acceperant, in judicio tanquam lutum vestimentur: quia quod terrena sapuerint, omnibus demonstrabitur.

CAPUT IV.

Restituetur ut lutum signaculum.] Ac si aperte diceret: Hi qui nunc videntur in Ecclesiae sinu signaculum, tunc ante oculos omnium restituentur ut lutum: id est, nequaquam judicia hominum de

A professione religionis fallunt, sed quod terrena sapiant, demonstrantur. Soler enim Scriptura sacra pro fide appellare signaculum, pro iniquitate lutum. Nam filius junior, qui consumpta substantia ad patrem rediit, in munere annulum accepit. Gentilis enim populus, qui immortalitate perditam, ad Deum poenitendo revertitur, per fidei signaculum munitur. Unde & a sponso suo Ecclesiae dicitur: *Pone me ut signaculum super cor tuum*. Idcirco namque signaculum rebus ponitur, ne qua diripientium praesumptione temerentur. Sponsus ergo in corde signaculum ponitur, quando fidei ejus mysterium in custodia nostrae cogitationis imprimitur: ut ille infidelis servus, nimirum noster adversarius, cum signata fide corda considerat, tentando ea irumpere non praesumat. Per lutum verò terrena contagia demonstrantur, attestante Psalmista qui ait: *Eduxisti me de lacu miseriae, & de luto fecisti*. Quia igitur multi in terrenis contagiis inventi, perducti ad Ecclesiam, caelestis fidei sacramento signantur, & tamen ab iniquis operibus non recedunt, seque nunc fidei velamine contegunt, sed cum tempus invenerint, quid sint veraciter ostendunt, rectè dicitur: [*Restituetur ut lutum signaculum*.] Quos enim nunc fideles credimus, ipsos tunc fidei hostes inveniemus; & quamvis appareant non tentati signaculum, erunt proculdubio tentati lutum. Unde & rectè dicitur: [*Restituetur*.] quia qualis eorum conscientia esse ante fidem potuit, tales eos postmodum reproba vita convincit. De quibus aptè subjungitur: [*Et stabit sicut vestimentum*.] Tot nunc quasi vestibus sancta Ecclesia induitur, quot fidelium veneratione decoratur. Unde & ei ostensis Gentilibus, à Domino per Prophetam dicitur: *Vivo ego, dicit Dominus, quia omnibus his velut ornamento vestieris*. Multis tamen quasi fidelibus nunc specietenus induitur: sed pulsante persecutionis impetu, tunc eis exuta nudabitur; de quorum sorte hic dicitur: [*Et stabit sicut vestimentum*.] Stare verò hoc loco ponitur, in peccato persistere. Unde scriptum est: *Et in via peccatorum non stetit*. Vel certè reprobis quibusque sicut vestimentum stare dicitur, ut non posse stare monstretur: quia sicut induta vestis in visiois suae specie per corpus tenditur, exuta autem fracta complicatur; ita unusquisque qui à sanctae Ecclesiae tunc statu recesserit sensus ac decorus quasi dum indueretur, fuit; sed exutus postmodum, contractus atque abjectus jacebit. Si verò stare intelligimus perdurare: sicut vestimentum stat quibusque reprobis, qui in hac vita quam diligit, breviter durat. Unde & per Prophetam dicitur: *Omnia sicut vestimentum veterascent, & sicut operatorum mutabis ea, & mutabuntur*. Haec itaque, quae allegoriarum nube tecta intulit, nunc verbis apertioribus innotescit, subdens,

Quod impiorum lux sit hoc, quod eis ex fide lucet: qua tunc aufertur, quando pulsante persecutionis articulo, quod rectum credere videbantur, amittunt.

CAPUT V.

Anferetur ab impiis lux sua.] Neque enim eos nunc Dei lumen illustrat, qui iniquitatis suae malitiam fidei nomine palliant. Nam dum juxta praedicationem fidei vivere negligunt, & tamen eandem fidem specietenus venerantur, honorem vitae praesentis ex nomine religionis quaerunt: hocque eis ex fide lucet, quod eos fides coram hominibus refovet. Sunt verò nonnulli, qui aeterna quae audiunt, veraciter credunt, & tamen eidem, quam tenent, fidei male vivendo contradicunt. Habent hi quoque in tenebris lucem suam: quia dum perversa agunt, & tamen de Deo recta sentiunt, ne tenebreiscant funditus, ex quadam parte fulgore luminis

luminis illustrantur. Qui dum plus terrena quam celestia, plus quæ vident quam quæ audiunt, diligunt, pullant perfectionis articulo quod rectum credere videbantur, amittunt. Quod illo maxime tempore multiplicius agit, quando surgente ipso iniquorum capite, in sancta Ecclesia persecutione ultima liberis suis viribus ejus fortitudo grassatur. Ibi tunc cor uniuersusque ostenditur, ubi quidquid in occultis latebat aperitur; & qui nunc ore sunt pii, & corde sunt impii, publicatâ malitiâ corruunt, & lucem fidei quam specietenus tenuerant, perdunt. Sed inter hæc necesse est ut unusquisque nostrum ad cordis sui secretum redeat, & actionis suæ damna pertimescat, ne exigentibus meritis, per districtam iustitiam iudiciorum Dei in talium hominum numerum incurrat.

Quod omnia moraliter ad antichristum tempora referuntur, in quibus concussio persecutionum erit, & fictos quosque, qui modo in Ecclesia sunt infideles, etiam nunc reproba vita convincit.

CAPUT VI.

NEMO autem sibi incautè blandiatur, & idcirco se à tali occasione extraneum credat, quia ad illius tempestatis procellam pervenire se non existimat. O quanti illius tentationis tempora non viderunt, & tamen in ejus tentationis procella versantur. Cain tempus antichristi non vidit, & tamen membrum antichristi per meritum fuit. Judas scilicet vitium persecutionis illius ignoravit, & tamen viribus crudelitatis ejus, avaritia suadente succubuit. Simon divinus longe ab antichristi temporibus extitit, & tamen ejus se superbiæ, miraculorum potentiam perverse appetendo, conjunxit. Sic iniquum corpus suo capiti, sic membris membra junguntur, cum & cognitione se nesciunt, & tamen prava sibi actione copulantur. Neque enim Pergamus Balaam libros aut verba cognoverat, & tamen ejus nequitiam sequens, voce superne increpationis audiebat: *Habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere scandalum coram filiis Israel, edere & fornicari.* Thyatira quoque ecclesiam ab Jezabel nutrita & tempora & loca dividebant: sed quia eam par vitæ reatus astrinxerat, inesse ei Jezabel dicitur, atque operibus perverfis insistere, Angelo attestante, qui ait: *Habeo adversus te aliqua; quia permittis mulierem Jezabel, quæ se dicit prophetem docere & seducere servos meos, fornicari & manducare de idolothritis.* Ecce quia reperiri potuerunt, qui Jezabel vitam reproba actione secuti sunt, Jezabel illic inventa memoratur: quia videlicet pravum corpus conjuncti mores unum faciunt, etiam si hoc loca vel tempora scindunt. Unde fit, ut in perverfis suis imitatoribus & iniquis quisque maneat qui jam præterit, & in suis operatoribus ipse iniquorum auctor jam appareat, qui necdum venit. Hinc Joannes ait: *Nunc antichristi multi facti sunt; quia iniqui omnes jam ejus membra sunt, quæ scilicet perverse edita caput suum malè vivendo prævenunt.* Hinc Paulus ait: *Vi reveletur in suo tempore; nam mysterium jam operatur iniquitatis.* Ac si diceret: Tunc antichristus manifestus videbitur; nam in cordibus iniquorum secreta sua jam nunc occultus operatur. Ut enim de apertioribus criminibus taceam, ecce alius fratri in corde suo tacitus invidet, & si occasionem reperiat, eum supplantare contendit, cuius alterius membrum est, nisi ejus, de quo scriptum est: *Invidia diaboli mors intravit in orbem terrarum?* Alius magni meriti esse se æstimans, per tumorem cordis cunctis se præferens, omnes semeripso inferius credit, cuius alterius membrum est, nisi ejus de quo scriptum est: *Omne sublime*

S. Greg. Tom. I.

videt, & ipse est rex super universos filios superbiæ? Alius mundi hujus potentiam quærit, non quod aliis profit, sed quod ipse alteri subditus non sit, cuius alterius membrum est, nisi ejus, de quo scriptum est: *Qui dixit, Sedebo in monte testamenti, in latere Agulonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo?* Solus quippe Altissimus ita dominatur super omnia, ut alteri subesse non possit. Quem diabolus imitari perverse voluit, cum suam dominium quærens, ei subesse recusavit. Imitatur ergo diabolus quisquis idcirco potestatem suam appetit, quia ei qui sibi est superna ordinatione præpositus, subesse fastidit. Sunt præterea plurima, quæ quosdam in ipsa pace Ecclesiæ constitutos, infideles esse renunciant. Video namque nonnullos ita personam potentis accipere, ut requisiti ab eo, pro favore ejus non dubitent in causa proximi veritatem negare. Et quis est veritas, nisi ille qui dixit: *Ego sum via, veritas, & vita?* Neque enim Joannes Baptista de confessione Christi, sed de justitiæ veritate requisitus occubuit: sed quia Christus est veritas ad mortem usque idcirco pro Christo, quia videlicet pro veritate pervenit. Ponamus ergo ante oculos quoddam aliquis percunctatus personam potentis accepit, & ne verbi faltem injuriam pateretur, veritatem negavit. Quid rogo iste faceret in dolore penarum, qui Christum erubuit inter flagella verborum? Ecce & post hæc ante oculos hominum adhuc Christianus est, & tamen si eum Dominus districtè disposuit judicare, jam non est. Video autem alios, quibus per locum magisterii, exhortandi sunt officia arguendique commissa, qui vident aliquid illicitum admitti, & tamen dum quorundam potentum offendere gratiam metuunt, arguere non præsumunt. Quisquis iste est, quid aliud facit, nisi videt lupum venientem, & fugit? Fugit, quia tacuit: tacuit, quia despectâ aternâ gratiâ, temporalem gloriam plus amavit. Ecce sibi ante potentis faciem intra sui se lateras silentii abscondit, & sicut persecutioni publicæ, sic occulto locum dedit timori. Bene de talibus dicitur: *Dilexerunt gloriam hominum magis quam Dei.* Quisquis igitur talis est, si hæc districtè judicantur, est persecutio publica defuit, tamen tacendo Christum negavit. Non ergo delunt vel in pace Ecclesiæ antichristi tentamenta. Nemo itaque illa persecutionis extremæ tempora quasi sola perhorrescat. Apud iniquos namque quotidie res antichristi agitur, quia in eorum cordibus mysterium suum jam nunc occultus operatur. Et si multi nunc specietenus intra Ecclesiam constituti simulant se esse quod non sunt, in adventu tamen judicis prodentur quod sunt: de quibus bene Salomon ait: *Vidi impios sepultos, qui etiam cum adhuc viverent, in loco sancto erant, & laudabantur in civitate, quasi iustorum operum.* Igitur postquam de iniquis dictum est, *[Resituetur ut lucum signaculum, & habet sicut vestimentum, & auferetur ab impiis lux sua;]* quod utique in illa est antichristi persecutione faciendum; mox de ejusdem antichristi perditione nos consolans, ait: *[Et brachium excelsum conteretur.]* Quid namque aliud excelsum brachium accipitur, nisi superba antichristi celsitudo, quæ super reprobas mentes hominum fastu gloriæ secularis erigitur, ita ut homo peccator, & tamen æstimari homo despiciens, Deum se super homines mentiatur? Unde & Paulus Apostolus dicit: *Ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus.* Cujus ut tumorem plenius ostenderet, præmisit: *Qui adversatur & extollitur super omne quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Deus enim dici aliquando & homo potest, juxta quod ad Moysen dicitur: *Ecce constitui te deum Pharaonis.* Deus verò coli potest homo non potest. Quia verò se antichristus & su-

Ggg

per sanctos quosque homines, & super ipsius potentiam divinitatis extollit, per exactum sibi nomen glorie, & hoc quod Deus dicitur, & hoc quod Deus colitur, transire conatur. Notandum verò est, in quantam superbiæ foveam cecidit, qui in mensura ruinæ qua lapsus est, non permanit. Diabolus quippe vel homo à statu conditionis propria elata mente corruerunt, ut vel ille diceret: *Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimi*. & eritis sicut dii. Idcirco ergo uterque cecidit, quia esse Deo similis non per iustitiam, sed per potentiam concupivit. Sed homo per gratiam liberatus, qui Dei similitudinem perversè appetendo ceciderat, in reatu criminis sui longè Deo imparè se esse cognoscens clamat: *Domine quis similis tibi?* Diabolus verò in * lapsu sui criminis iustè dimissus, in mensura ruinæ suæ minimè permanit; sed quantum diutius ab omnipotentis gratia defuit, tantò magis reatum criminis cumulavit. Nam qui ideo cecidit, quia perverso ordine Deo esse similis voluit, eoque perductus est, ut in antichristum veniens, videri Deo similis dedignetur, atque eum quem habere non potuit superbus aequalè, damnatus inferiorem putet. Nam cum de illo hoc quod jam præmissimus, dicitur: *Extollens se supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur*: aperte monstratur, quia appetendo dudum Dei similitudinem, quasi juxta Deum erigere se voluit, sed in superbiæ culpa crescendo, jam se supra omne quod Deus dicitur & colitur, extollit. Quia ergo hæc ejus superbia districti iudicis erit adventu ferienda, sicut scriptum est: *Quem Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione adventus sui*, rectè dicitur: *[Et brachium excelsum conteretur]*. Cuncta tamen hæc, quæ bis discussa sunt, adhuc intelligi & aliter possunt. Verba enim Dei quasi pigmenta quædam nostri sunt adjutorii. Et sicut pigmentum quanto plus teritur, tantò plus in poculo ejus virtus augetur; ita divina eloquia quò magis exponendo conteruntur, eò audientes amplius quasi bibentes juvantur. Quia igitur misericors Deus diu peccata hominum tolerat, & cum jam vicinum finem respicit, plerumque mentes peccantium immutat, rectè de se, vim tantæ pietatis insinuans, ait: *[Numquid tenuisti concutiens extrema terra, & excussisti impios ex ea?]* Per terram quippe, homo infima sapiens designatur, cui peccanti dictum est: *Terra es, & in terram ibis*. Sed quia pius conditor facturam suam non deserit, mala hominum & per suam patientiam tolerat, & per eorum quandoque conversionem relaxat. Cum autem duras atque insensibiles mentes respicit, modò eas minis, modò verberibus, modò revelationibus terret; ut quæ pessima securitate duruerant, salubri timore mollescant, quatenus vel sero redeant, & hoc ipsum saltem, quòd diu expectati sunt, erubescant. Scit enim Dominus quia extrema vitæ nostræ plus iudicat, & idcirco electos suos in fine sollicitius purgat. Scriptum quippe est: *Deus iudicabit fines terre*. Tantò ergo impensius ultimis nostris invigilat, quantum in ipsis pendere initia vitæ sequentis pensat. Quod quia misericorditer facit, pietate sua in medium deducta, qua etiam serò conversos peccatores recipit, beati Job iustitiam erudit, dicens: *[Numquid tenuisti concutiens extrema terra, & excussisti impios ex ea?]* Subaudis, ut ego, qui in suis ultimis sæpe peccatores terrendo concutio, convertendo teneo, atque ab eorum cordibus impios cogitationum motus evello. Et rectè beato Job Dominus, quomodo juxta finem peccatores convertat, insinuat. Ac si aperte dicat: Misericordiæ meæ potentiam respice, & tuæ iustitiæ elationem preme. Quæ extrema hominis quia etiam cum convertitur per carnis mortem, illa antiquæ culpæ vindicta comita-

tur, protinus insinuat, cum dicit: *[Refruetur lutum signaculum, & stabit sicut vestimentum]*. Hominem quippe Dominus, quem ad suam similitudinem condidit, quasi quoddam suæ potentie signaculum fecit. Quod tamen ut lutum restitueretur; quia licet æterna supplicia per conversionem fugiat, in ultione tamen perpetrata superbiæ carnis morte damnatur. Ex luto quippe homo conditus, & mentis accepta ratione, similitudine divinæ imaginis decoratus, elatione cordis intumescens, quòd de infimis formatus esset, oblitus est. Unde mirà conditoris iustitiâ actum est, ut quia per sensum intumuit, quem rationabilem accepit, rursus terra per mortem fieret, quam esse se considerare humiliter noluit; & quia peccando Dei similitudinem perdidit, moriendo verò ad limi sui materiam redit, rectè dicitur: *[Refruetur ut lutum signaculum]*. Et quia de corpore dum spiritus vocatur, quodam quasi involuero suæ carnis exiit, aprè de eodem luto subjungitur: *[Et stabit sicut vestimentum]*. Lutum namque nostrum sicut vestimentum stare, est usque ad resurrectionis tempus inane exutumque perdurare. Sed quia hæc pœnam superbiæ nec illi transeunt, qui & eandem superbiam vivendo humiliter vincunt; quæ sit superbiæ specialis pœna, subjungit dicens: *[Auferetur ab impiis lux sua, & brachium excelsum confringetur]*. Mors enim carnis, quæ electos luci suæ restituit, lucem suam reprobis tollit. Lux namque superbiæ, est gloria vitæ præsentis. Quæ ei lux tunc subtrahitur, cum per carnis interitum ad rationum suarum tenebras vocatur. Ibi tunc excelsum brachium confringitur, quia celsitudo cordis ultra naturæ ordinem violenter arrepta, opprimentis se divinæ iustitiæ mole dissipatur: ut quia se perversè in brevi crexerat, per pondus iudicii in æternum fracta cognoscat. Nullus autem nostrum quid post mortem sequeretur, agnosceret, nisi vitæ nostræ conditor ad pœnam ulque mortis nostræ veniret. Nisi enim ipse misericorditer infirma peteret, nequaquam nos post suam imaginem perditos iustè ad summa revocaret. Unde & rectè subjungitur.

Quòd Dominus ad inferna descendens, carcerem gehenna viam & transitum fecit: ipse verò liberans alligatos, liber deambulavit, & aperis portis mortis, exitum de tenebris ad lucem fecit.

CAPUT VII.

Numquid ingressus es profundum maris, & in novissimis abyssi deambulasti? Ac si dicat: Ut ego, qui non solum mare, id est, sæculum per assumptam humanam carnem atque animam petii, sed etiam per eam sponte in morte positam, usque ad ultima inferni, quasi ad maris profunda descendi. Si enim mare, more divini eloqui, sæculum debet intelligi, nihil prohibet profunda maris, inferni claustra sentiri. Quod profundum maris Dominus petiit, cum inferni novissima, electorum suorum animas erepturus intravit. Unde & per Prophetam dicitur: *Posuisti profundum maris viam, ut transiret liberati*. Hoc namque profundum maris ante Redemptoris adventum non via, sed carcer fuit: quia in se etiam bonorum animas, quamvis non in locis penalibus, clausit. Quod tamen profundum viam Dominus posuit; quia illuc veniens, electos suos à claustris inferni ad caelestia transire concessit. Unde & aprè illie dicitur: *Ut transiret liberati*. Quod verò profundum maris dixerat, hoc aliis verbis replicans, abyssi novissimum vocat: quia sicut aquarum abyssi nulla nostra visione comprehenditur, ita occulta inferni nullo à nobis cognitionis sensu penetrantur. Qui enim hinc subtrahantur cernimus, sed quæ il-

los iuxta meritum retributio suppliciorum maneat, non videmus. Vigilanti verò est cura pensandum, quòd in novissimo abyssi deambulasse se perhibet. Deambulare quippe non constricti, sed liberi est. Quem enim vincula stringunt, ejus nihilominus gressus impediunt. Quia igitur Dominus nulla peccati vincula pertulit, in inferno deambulavit. Liber quippe ad ligatos venit. Unde scriptum est:

Psal. 87. Factus sum sicut homo sine adjutorio, inter mortuos liber. In novissimis ergo abyssi Domino deambulare, est in loco damnationis nihil suae retentionis invenire, attestante Petro, qui ait: *Solutis doloribus inferni, juxta quod impossibile erat teneri illum ab eo.* Vel certè, quia deambulando nos cum de loco ad locum ducimur, hinc illicque praesentibus invenimur; deambulasse in inferno Dominus dicitur, ut electis animabus in locis singulis per divinitatis potentiam praesens fuisse monstraretur. Unde & spiritus sapientiae mobilis describitur, ut per hoc quòd nusquam deest, ubique nobis occurrere designetur. Quam descensionem suam Dominus tantò mirabilem respicit, quantò eam redempto homini crebrius infundit. Eam namque adhuc replicans subdit: *[Numquid aperta sunt tibi porta mortis, & ostia tenebrosa vidisti?]* Porta enim mortis, sunt potestates adversae. Quas descendens Dominus aperuit, quia earum fortitudinem moriendo superavit. Quae appellatione quoque alia, tenebrosa ostia vocantur: quia dum per occultationis suae insidias non videntur, deceptis mentibus viam mortis aperiunt. Quae tenebrosa ostia Dominus videt: quia immundorum spirituum fraudulentam malitiam & respicit & premit. Quos nisi ipse nobis nescientibus videndo prohiberet, & nil de insidiis eorum mens nostra cognosceret, & eisdem insidiis capta deperiret. Quae tenebrosa etiam nos ostia cernimus, quando supernae lucis radiis illustramur. Unde & per Prophetam dicitur:

Isai. 54. Dominus mihi adjutor est, & ego videbo inimicos meos. Hostes igitur nostros ipse videt, qui suo eos munere nobis visibiles facit. Vel certè tenebrosa tunc ostia Dominus vidit, cum claustra inferni penetrans, crudeles spiritus perculit, & mortis praepositos moriendo damnavit. Quod idcirco hinc non adhuc de futuro, sed jam de praeterito dicitur; quia hoc quòd facturus erat in opere, nimirum jam fecerat in praedestinatione. Quia verò post mortem resurrectionemque ejus crevit Ecclesia, atque in cunctis est gentibus dilatata, aptè subjungitur: *[Numquid considerasti latitudinem terrae?]* Dum enim Dominus angustias mortis petiit, fidem suam in gentibus dilatavit, atque ad innumera corda credentium, sanctam Ecclesiam extendit. Cui per Prophetam dicitur: *Dilata locum tentorii tui, & pelles tabernaculorum tuorum extende, ne parcas, longos fac funiculos tuos, & clavos tuos consolida: ad dexteram enim & ad levam penetra-bis, & semen tuum gentes hereditabit.* Quae latitudo terrae profectò non fieret, nisi ipse prius & vitam quam novimus, moriendo despiceret, & vitam quam non novimus, resurgendo monstraret. In morte quippe sua nostrae oculos mentis aperuit, & quae esset vita quae sequeretur, ostendit. Unde & hunc in Evangelio ordinem tenens, discipulis dicit: *Sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die, & predicari in nomine ejus poenitentiam & remissionem peccatorum per omnes gentes.* Pauci enim ex plebe Israelitica ipso praedicante crediderunt; innumeri verò gentium populi viam vitae moriente illo secuti sunt. Superbos namque dum adhuc passibilis viveret, pertulit, à passibili verò vita multos dum moreretur stravit. Quod bene Sampson in semetipso dudum figuratiter expressit, qui paucos quidem dum viveret interemit; destructo autem templo, hostes innumeros cum morere-

S. Greg. Tom. I.

tur occidit: quia nimirum Dominus ab elatione superbia paucos cum viveret, plures verò cum templum sui corporis solveretur extinxit, atque electos ex gentibus, quos vivendo sustinuit, simul omnes moriendo prostravit. Rectè itaque postquam inferna penetrasse se docuit, considerandam mox terrae latitudinem subjunxit: *[Numquid considerasti latitudinem terrae?]* Ac si flagellato homini diceret: Perpende quid pertuli, & pensa quod emi; nec queraris ipse de verbere, dum nescis quae te praemia maneat in retributione. Inter haec itaque verba creatoris operæpretium puto, si à bono communi ac publico parumper oculos avertimus, & quid in singulis nobis latenter agat, intuemur. Dicit enim.

Quòd moraliter mentem humanam Deus in profundo vitiorum immersam visitando ingreditur, & cor quasi abyssum obscuram illustratione sua irradians, vitis calcatis victor ingreditur.

CAPUT VIII.

Numquid ingressus es profundum maris? Mare quippe est mens humana: cujus profunda Deus ingreditur, quando per cognitionem suam ad lamenta poenitentiae ab intimis cogitationibus perturbatur, quando prioris vitae nequitias ad memoriam reducit, & fluctuantem in confusione sua animum concutit. Profundum maris Deus penetrat, quando etiam desperata corda permutat. Ipse enim mare intrat, quando cor saeculare humiliat: profundum maris ingreditur, quando visitare mentes etiam pressas sceleribus non deditur. Unde & rectè percunctando subjungitur: *[Et in novissimis abyssi deambulasti?]* Quae enim est abyssus, nisi mens humana, quae dum semetipsam comprehendere non valet, sese in omne quod est, velut obscura abyssi latet? Unde bene per Prophetam dicitur: *Dedit abyssi vocem suam ab altitudine phantasiae suae:* quia dum semetipsam mens humana non penetrat, ex comparatione sui divinae naturae potentiam quam comprehendere non sufficit, humilius laudat. In novissimis ergo abyssi Deo deambulare, est etiam nequissimorum corda hominum convertere, & desperatas mentes visitationis suae vestigiis tangendo, mirabiliter reformare. Cum enim post immensa scelera unusquisque compungitur, quid aliud quam in novissimis abyssi Deus deambulans videtur? Quasi in abyssò namque Deus deambulat, cum obscurum cor penetrans, fluctus invisibiles vitiorum calcat. Plerumque enim praeterita alia plangimus, & aliis praesentibus urgemur: ut modò superbia, modò ira, modò luxuria, modò avaritia tentante fatigemur. Sed cum cuncta haec in corde nostro Dominus occulte visitationis suae timore reprimat, quid aliud quam in abyssò gressus ponit? Quos gressus mente conspicimus, quando contra insurgentia vitia, quomodo timoris ejus obviam dona, pensamus. Hos namque gressus Propheta conspexerat, cum dicebat: *Visi sunt ingressus tui Deus, ingressus Dei mei, regis mei, qui est in sancto ipsius.* Qui enim inordinatos motus animi, divinorum judiciorum memorià in se reprimi conspicit, quasi deambulantis in se gressus Domini videt. Dicatur ergo beato Job: *[Numquid ingressus es profundum maris, & in novissimis abyssi deambulasti?]* Subaudis, ut ego, qui mirà misericordià in peccatorum cordibus modò iram, modò luxuriam, modò avaritiam, modò surgentem superbiā calco? Ac si ei apertè diceretur: Si latentia cordis vitia me solum reprimere conspicis, tu extolli de propria justificatione cessabis. Et quia cum divinitus visitamur, etiam de occultis & illicitis motibus mentis ad confessionem ducimur, rectè subjungitur: *[Numquid aperta sunt tibi porta mortis?]*

Ggg ij

Porta enim mortis, sunt cogitationes pravae: quas Deo pandimus, quando eas in penitentia flendo confitemur. Quas etiam non confessas intuetur, sed confessas ingreditur. Tunc quippe viam sibi in portis mortis aperit, quando solutis pravīs cogitationibus, ad nos post confessionem venit. Quae portae mortis idcirco vocatae sunt; quia profectō via ad interitum per iniquas semper cogitationes aperitur. Quod adhuc replicatur, cum subditur: [Et ostia tenebrosa vidisti?] Tenebrosa namque ostia sunt latentia mentis mala, quae & haberi intrinsecus possunt, & tamen ab altero videri non possunt. Quae tamen Dominus cernit, quando ea occulto respectu gratiae destruit. Scriptum quippe est: *Rex qui sedet in solio iudicij, dissipat omne malum intuitu suo.* Et quia omne vitium angustat, omnis verō virtus animum dilatat, post destructa vitia recte subjungitur: [Numquid considerasti latitudinem terrae?] Nisi virtus animum dilataret, nequaquam Paulus Corinthiis diceret: *Dilatamini & vos, & nolite iugum ducere cum infidelibus.* Solerter verō intuentum est quod dicitur: [Considerasti latitudinem terrae?] Latitudo namque bonorum latitudinem interiorum nequaquam comprehenditur, nisi cautē consideretur. Nam plerumque eos exterius inopia humiliat, poenae cruciatus angustat; sed tamen inter haec semper interior fortitudo se usque ad speranda caelestia dilatat. Angustati Apostoli exterius fuerant, quando flagella sustinebant: sed in magna stabant intus latitudine liberi, qui apud se haec eadem flagella in gaudium verterant. Scriptum namque est: *Ibant Apostoli gaudentes a conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.* Hanc latitudinem inter angustias Paulus invenerat, qui dicebat: *Scire autem vos volo fratres, quia quae circa me sunt, magis ad profectum venerunt Evangelij, ita ut vincula mea manifesta fierent in omni praetorio.* Hanc latitudinem David inter angustias obtinebat, dicens: *In tribulatione dilatasti me.* Tunc itaque haec terra, id est, sanctorum conscientia dilatatur, cum mundi hujus adversitatibus exterius premitur. Nam cum a praesentis vitae securitate repellitur, intus ad se impingitur, ut ad speranda superna tendatur. Cumque evagari exterius non permittitur, quasi in sinum suum revocata dilatatur. Nos autem quae boni viri adversa tolerant cernimus, sed intus quantum gaudeant non videmus. Mentis eorum latitudinem modō in verbis, modō in operibus considerando cognoscimus, sed tamen quanta in eis amplitudo sit ejusdem latitudinis ignoramus. Audiat ergo humana sapientia, & se insipientem dicat: [Numquid considerasti latitudinem terrae?] Ac si dicat, ut ego, qui flagellis cinctam, occultam justorum laetitiam solus planē considero, quia solus misericorditer firmo. Vel certē idcirco beatus Job, utrum terrae latitudinem consideraverit, inquitur, ut exemplo alienae latitudinis humilietur. Ac si ei apertē diceretur: Eos, quos innumera mala praesentis vitae nequeunt angustare, considera, & de statu cordis tui inter verba gloriari cessa. Sequitur.

Quod iudicia Dei nemo in hac vita intelligat, cum beato de patibulo in regnum transeat, Judas de apostolatu mergatur in tartarum: nec aliquis sciat qui redeant de bonis ad mala, vel qui convertantur de malis ad bona.

CAPUT IX.

IN dica mihi si nosti omnia, in qua via habitet lux, & tenebrarum quis locus sit; ut ducas unumquodque ad terminos suos, & intelligas semitas domus ejus. Beatus Job gravi quaestione discutitur, ut & de via lucis, & tenebrarum loco requiratur; ut unumquodque ad suos terminos ducat, ac semitas domus ejus

intelligat. Quid enim lucis nomine, nisi iustitia accipitur? & quid per tenebras, nisi iniquitas designatur? Unde quibusdam conversis a peccatorum nequitia dicitur: *Eratis aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino.* Et de quibusdam in peccato manentibus memoratur: *Qui dormiunt, nocte dormiunt.* Beato itaque Job dicitur: [Indica mihi si nosti omnia, in qua via habitet lux, & tenebrarum quis locus sit?] Ac si dicatur ei: Si plenam te habere scientiam suspicaris, dic vel in cujus corde ea, quae nunc deest, innocentia veniat: vel in cujus corde ea quae nunc est, malitia perseveret. [In qua via habitet lux.] id est, cujus mentem veniens iustitia impleat: [& tenebrarum quis locus sit.] id est, in quo iniquitas caeca perdetur: [ut ducas unumquodque ad terminos suos,] id est, ut iudices si vel is qui nunc iniquus cernitur, extremitatem vitae suae cum iustitia perfectione concludat: [& intelligas semitas domus ejus,] id est, consideres atque discernas, vel cui bona actio perseverans aeternam mansionem praestet in regno, vel quem usque ad terminum suum actio prava constringens, in aeternum damnet supplicium. Domus quippe pro mansione ponitur, semita pro actione. Semita igitur ad domum ducit, quia actio ad mansionem pertrahit. Sed quis hominum ista discussus dicat? quis ista saltem imperterritus audiat? Multos enim videmus quotidie, qui iustitiae luce resplendent, & tamen ad finem suum nequitiae obcuritate tenebrantur: & multos cernimus peccatorum tenebris obvolutos, & tamen iuxta vitam suae terminum repente reddi luci iustitiae liberos. Multos etiam novimus semel inventam viam iustitiae liberatē usque ad mortem tenuisse; & plerosque conspeximus usque ad exitum caepa semel criminum cessatione cumulasse. Quis verō inter ista occultorum iudiciorum nubila, mentis hae radium mittat, ut aliqua consideratione discernat, vel quis perdetur in malo, vel quis perseveret in bono; vel quis ab infimis convertatur ad summa, vel quis a summis revertatur ad infima? Latent haec sensus hominum, nec quidquam de cujlibet sine cognoscitur, quia divinatorum iudiciorum abyssus humane mentis oculo nullatenus penetratur. Videmus namque quod illa adversa Deo gentilitas iustitiae luce perfusa est, & Judae dudum dilecta, perfidiae est nocte caecata. Scimus etiam quod latro de patibulo transivit ad regnum, Judas de apostolatus gloria est lapsus in tartarum. Rursumque quia aliquando sortes quae ceperint, non mutantur; & latronem novimus alium pervenisse ad supplicium, & Apostolos scimus percipisse propositum quod desideraverant regnum. Quis ergo discutiat in qua via habitet lux, & tenebrarum quis locus sit, ut ducat unumquodque ad terminos suos, & intelligat semitas domus ejus? Video Paulum ex illa persecutionis sevitia ad gratiam apostolatus vocatum, & tamen sic inter iustitiam occulta formidat, ut reprobari se, etiam postquam vocatus est, timeat. Ait enim: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne forte aliis praedicans, ipse reprobus efficiar.* Et rursum: *Ego me non arbitror comprehensisse: unum autem, quae quidem retro sunt oblitus, ad ea quae sunt priora extendens meipsum, ad destinatum sequor, ad palmam supernae vocationis Dei in Christo Iesu. Sequor autem si comprehendam, in quo & comprehensus sum.* Et certē jam de illo voce Dominica dictum fuerat: *Vas electionis mihi est;* & tamen adhuc castigans corpus suum metuit ne reprobetur. Vē miseris nobis, qui de electione nostra nullam adhuc Dei vocem cognovimus, & jam in otio quasi de securitate torpemus. Debet profectō, debet in spe esse non solum securitas, sed etiam timor in conversatione; ut & illa certantes foveat, & iste torpentes pungat. Unde rectē per Prophetam dicitur: *Qui timent Deum...*

GR
RI
Tom

Prov.
20. b

1. Cor. 6

Act. 17. 2

Philip. 1.

Pf. 4.

* al.
plene

Ephe. 5.

1. Thess.

1. b

B

C

D

Act. 9. 4

1. Cor. 9.

Philip. 3.

Act. 9. 6

Ps. 113. 6

minum, sperent in Domino. Ac si apertè diceret: De spe incallum presumit, qui timere Deum in suis operibus tenuit. Sed cur beatus Job de tam valida questione requiritur, quæ omnino ab hominibus ignoratur, ut iustorum iniquorumque terminum comprehendat, nisi ut aliorum finem cognoscere non valens, ad suum recurrat: quia sicut aliorum, sic etiam suum nesciat, & nesciens timeat, timens humilietur, humiliatus jam de operibus suis extolli non debeat, & non elatus, in gratiæ arce persistat? Dicatur ergo ei: [Indica mihi si habes intelligentiam, in qua via habitet lux, & tenebrarum quis locus sit; ut dicas unumquodque ad terminos suos?] Ac si diceretur: Sicut qui de malis convertantur ad bona, vel qui de bonis ad mala redeant, nescis, ita etiam nec de te quid tuis meritis exigentibus agatur, intelligis. Et sicut alienum nullatenus comprehendis, ita etiam tuum terminum prenoscere non vales. Jam enim ipse profeceris scis, sed quid adhuc de te ego in occulto sentiam, nescis. Jam iustitiæ tuæ acta consideras, sed quàm districte apud me pensentur ignoras. Væ etiam laudabili vitæ hominum, si remota pietate iudicetur: quia districte discussa, inde ante oculos iudicis, unde se

Ps. 142. a placere suspicatur, obruitur. Unde rectè Deo per Prophetam dicitur: *Non intres in iudicium cum servo tuo: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Unde bene per Salomonem dicitur: *Sunt iusti atque sapientes, & opera eorum in manu Dei, & tamen nescit homo utrum amore, an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta.* Hinc rursum per eundem Salomonem dicitur: *Quis hominum intelligere poterit viam suam?* Et nimirum bona malave quis faciens, conscientia attestante cognoscitur. Sed idcirco dicitur, quòd via sua ab hominibus nesciatur, quia etiam si recta se quisque opera agere intelligat, sub districto tamen examine quòd tendat, ignorat.

Quòd sicut nemo novit suum initium, ita nec etiam exitum.

CAPUT X.

10. **I**GITUR postquam illum de ista finis sui consideratione perterruit, ad examinandum ejus exordium redit: ac ne conqueratur cur finem suum nesciat, commemoratur etiam quia nec quo huc initio accessit, intelligat. Nam sequitur: *Sciebas tunc quòd nasciturus esses, & numerum dierum tuorum noveras?* Ac si apertè diceret: *Quid mirum si terminum tuum non intelligis, qui nec initium comprehendis?* Et qui ignoras quo huc initio veneris, quid mirum si nescias quo sine subtraharis? Si ergo meum fuit te per initium ex occultis ad prompta producere, meum quoque erit etiam te ex promptis ad occulta revocare. Cur de vitæ tuæ dispensatione aliquid quereris, qui in manu artificis temetipsum nesciens teneris? Extolli itaque tantò magis non debes in eo quod agis, quanto intra finem æternitatis clausus, nec quo huc ordine veneris, nec quando vel quomodo hinc educaris agnoscis. Hæc tamen intelligi & aliter possunt: [Sciebas tunc quòd nasciturus esses, & numerum dierum tuorum noveras?] Subaudis, ut ego, qui me nasciturum novi, quia & ante humanitatis ortum in divinitate semper substantialiter vixi. Homines quippe tunc esse incipiunt, cum in matrum uteris ventre nascuntur. Nam ipsa quoque conceptio nativitas dicitur, juxta hoc quod scriptum est: *Quòd in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Et idcirco se nascituros nesciunt, quia nec priusquam creentur existunt. Deus verò qui sine initio semper extitit, præcivit de se hoc, quod in utero Virginis per initium sumpsit: & quia præcivit, disposuit: quia disposuit, nihil profectò in humana forma sine sua voluntate toleravit. Con-

A vincatur ergo cur de flagellis suis homo queritur, qui ortum suum præcivisse non potuit, si ipse etiam qui ortum suum præcivendo disposuit, se inter homines ad flagella præparavit. Sequitur.

Quòd Deus peccatores in malis congelatos, tamquam in nive, vel grandine thesauros habeat, quos à vita perversa ad medium educens, fidei consilium defensores.

CAPUT XI.

Numquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti, quæ preparavi in tempus hostis, in diem pugnae & belli? Quid aliud nive vel grandine, nisi frigida ac dura intelligenda sunt corda pravorum? Sicut enim fervore charitas, sic solet in sacro eloquio frigore malitia designari. Scriptum namque est: *Sicut frigidam facit cisterna Hier. 6. aquam suam, sic frigidam facit animam malitia sua. Et rursum: Abundabit iniquitas, & refrigescet charitas multorum.* In frigore ergo nivis, vel in duritia grandinis quid accipi aptius potest, quàm vita pravorum, quæ & per torporem frigescit, & per duritiæ malitiam percutitur? Quorum tamen vitam Dominus tolerat, quia eos ad iustorum suorum probationem servat. Unde & rectè subjungit: [Quæ preparavi in tempus hostis, in diem pugnae & belli.] Ut cum adversarius noster diabolus tentare nos nititur, eorum moribus quasi suis contra nos armis utatur.

Per ipsos quippe nos sævius cruciat, sed nesciens purgat. Peccatis namque nostris ipsi flagella fiunt, de quorum tali vita dum percutimur ab æterna morte liberamur. Unde agitur ut electorum vitæ proficiat etiam perdita vita reproborum, & utilitati nostræ dum illorum perditio militat, mira dispensatione fiat, quatenus electis Dei non pereat etiam omne quod perit. Intelligi hoc quoque aliter potest, ut quia verbis præcedentibus videtur annexum, à superioris versus expositione non discrepet. Nam quia indicaverat vel bonos ad malum, vel malos ad bonum posse converti, illico secutus adjunxit:

[Numquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti, quæ preparavi in tempus hostis, in diem pugnae & belli.] In nive vel grandine frigida, vel dura, ut dictum est, accipimus corda pravorum. Sed quia omnipotens Deus sanctos suos de talibus elegit, & quàm multos electos adhuc inter pravorum vitam repositos habere novit, aptè in nive, vel grandine thesauros habere se perhibet. Thesaurus quippe *θησαυρος*, id est à positione nominatur. Et plerisque in vita frigida diu latentes respicit, quos ad medium, cum jubet, producit, & justitiæ nitore candidos per supernam gratiam ostendit. Scriptum quippe est: *Lavabis me, & super nivem dealbabor.* Quos ad diem belli pugnaeque præparatos, diu intra suæ præscientiæ sinum tegit; sed cum repente eos eduxerit, resistentia adversariorum peccata illorum verbis ac redargutionibus, quasi quibusdam grandinibus percutit. Unde aliàs scriptum est: *Præ fulgore in conspectu eius nubes transferunt, grando & carbones ignis.* Præ fulgore enim nubes transeunt, quia prædicatores sancti universa mundi spatia miraculorum claritate percurrunt. Quietiam grando & carbones ignis vocati sunt: quia & per correptionem feriunt, & per flammam charitatis accendunt. Ipsa quoque libera sanctorum increpatio, naturam grandinis convenienter exprimitur. Grando enim veniens percutit, liquata rigat. Sancti autem viri corda audientium & terrenes feriunt, & blandientes infundunt. Nam quemadmodum feriunt, Propheta testatur, dicens: *Virtutem terribilium tuorum dicent, & magnitudinem tuam narrabunt.* Et quemadmodum blandientes rigent, secutus adjunxit: *Memoriam abundantie suavitatis tuæ eructabunt, & justitia tua exultabunt.*

Ggg ij

In nive ergo vel grandine habentur thesauri: quia plerique iniquitatis torpore frigidi, à superna gratia assumpti, in sancta Ecclesia iustitiæ luce fulgescunt, & pravam adversariorum scientiam doctrinæ suæ ictibus tundunt. Unde & aptè subditum est: [*Que preparavi in tempus hostis, in diem pugne & belli.*] Nix quippe, vel grandio fuerat Saulus per frigidam insensibilitatem: sed nix & grandio contra adversariorum pectora factus est, vel candore iustitiæ, vel distincti eloquij correptione. O qualem hunc thesaurum in nive & grandine habuit, quando illum inter pravorum vitam positum, jam tunc electum suum Dominus latenter vidit! O ad quanta adversariorum pectora ferienda hanc in manu sua grandinem sumpsit, per quam tot sibi resistentia corda prostravit! Nemo itaque de suis operibus extollatur, nemo desperet eos, quos adhuc frigidus videt: quia thesauros Dei in nive & grandine non videt. Quis enim crederet, quod per apostolatus gratiam lapidatum Stephanum ille præcederet, qui in morte ejus omnium lapidantium vestimenta servavit? Si ergo ad ista dona, vel iustitiæ occulta recurrimus, nullos omnino desperantes, nec illis nos in corde nostro præferimus, quibus pro tempore prælati sumus: quia etiam jam videmus quantum præcellimus, nescimus quantum cum currere ceperint, præcedamur. Bene ergo ad beatum Job dicitur: [*Numquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti, que preparavi in tempus hostis, in diem pugne & belli?*] Ac si aptè diceretur: Nulli te de operibus tuis præferas: quia de his, quos intueris adhuc per culpam frigidus, quantos operatores iustitiæ, & defensores rectæ fidei sim facturus, ignoras. Quod quia per adventum mediatoris agitur, rectè subjungitur.

Quod sparsis per mundum fidei prædicatoribus, æstus persecutionis incaluit.

CAPUT XII.

Per quam viam spargitur lux? Ipse quippe via est, qui ait: *Ego sum via, veritas, & vita.* Per hanc ergo viam lux spargitur, quia per ejus præsentiam cuncta Gentilitas illustratur. Spargitur autem convenienter dixit, quia per Apostolorum voces non angustata atque coarctata, sed latè fulgens lux prædicationis emicuit. Quia verò accepta luce conversionis, inardescit intrinsecus vis amoris, ut vel transacta mala anxie lugeantur, vel ventura bona flagrantissimè requirantur, competentèr adiungitur: [*Dividitur æstus super terram.*] Sparsa enim luce æstus super terram dividitur: quia per apertum * iustitiæ prædicata, ad requirendum Deum cordis anxietas in virtutum exercitatione dilatatur, ut iste in sermone sapientiæ, ille in sermone operatione convalescat: & dona sancti Spiritus dum dispariter singuli accipiunt, necessario sibi met juncti omnes unanimiter accendantur. Sed postquam spargi lux dicitur, potest convenienter intelligi quod per æstum persecutio designatur: quia ut lux prædicationis inclaruit, mox à perfidorum cordibus ardor persecutionis exarsit. Nam quod per æstum persecutio exprimitur, Dominicus sermo testatur, de jactatis feminibus super petrosam terram dicens: *Sole orto astuaverunt omnia, & quia non habebant radicem, aruerunt.* Quod paulò post cum exposuit, æstum persecutionem vocavit. Sparsa igitur luce æstus super terram divisus est, quia clarescente vita fidelium, accensa est crudelitas perfidorum. Divisus namque æstus erat, quando nunc Hierosolymis, nunc Damasci, nunc in aliis longè regionibus persecutio sæviebat. Scriptum quippe est: *Facta est in illa die persecutio magna in Ecclesia, que erat Hierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Judææ*

A & *Samarie.* Rursumque scriptum est: *Saulus adhuc accessit ad principem sacerdotum, & petiit ab eo epistolas, quas deferret in Damascum ad Synagogas, ut si quos invenisset hujus viæ viros ac mulieres, vivos deduceret in Hierusalem.* Quia ergo nunc hic, nunc illic persecutio excreverat, hi qui lucem veritatis agnoverant, quasi sub ardore divisi æstus anhelabant. Sed quia beatum Job de occultis iustitiæ requisitibus superioribus dictis audivimus: oportet ut hoc quod de sparsa luce, vel diviso æstu dictum est, subtilius perscrutemur. Adhuc enim alta interrogatione discutitur, ut saltem quia nesciat doceatur, eique dicatur: [*Per quam viam spargitur lux, dividitur æstus super terram?*] Quid enim lucis nomine, nisi iustitiæ designatur? De qua scriptum est: *Populus qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnam.* Omne autem quod spargitur, non continèr, sed sub quadam intermissione jactatur. Et idcirco spargi lux dicitur, quia etiam jam quedam ut sunt perspicimus, quedam tamen ita ut videnda sunt, non videmus. Cor namque Petri lux sparsa tenebat, qui tanto fidei, tanto miraculorum fulgore claruerat, & tamen conversis gentibus dum circumfisionis pondus imponeret, quid rectum diceret nesciebat. Lux ergo in hac vita spargitur, quia ad omnia rei intelligentiam continua non habetur. Dum enim aliud sicut est comprehendimus, & aliud ignoramus, quasi sparsa luce & ex parte cernimus, & in obscuritate ex parte remanemus. Tunc verò lux nobis sparsa jam non erit, quando mens nostra ad Deum funditus rapta fulgescet. Et quia hæc eadem lux quibus modis humano cordi insinuetur ignoratur, rectè in percussatione dicitur: [*Per quam viam spargitur lux?*] Ac si aptè diceretur: Dic quo ordine iustitiæ meam occultis sinibus cordium infundo, cum & per accessum non videor, & tamen visibilia opera hominum invisibiliter immuto, cum unam eandem mentem modo hac, modo illa virtute irradio, & tamen per sparsam lucem adhuc ex parte aliqua eam in tentationis tenebris remanere permitto. Requiritur homo nesciens, per quam viam spargitur lux; ac si patenter dicatur: Dum dura corda emollio, dum rigida inflecto, dum aspera mitigo, dum frigida accendo, dum debilia roboro, dum vaga stabilio, dum nutantia confirmo, intueri si vales incorporaliter veniens, quibus ea meatibus illustro. Hæc quippe omnia nos facta cernimus: nam qualiter intrinsecus efficiantur, ignoramus. Hanc viam lucis esse nobis invisibilem, in Evangelio Veritas ostendit, dicens: *Spiritus ubi vult spirat; & vocem ejus audis, & tu nescis unde veniat & quò vadat.* Sed quia cum lux spargitur, mox ab occulto adversario contra fulgentem mentem tentamenta succrescunt, rectè subjungitur: [*Dividitur æstus super terram.*] Hostis namque callidus quos iustitiæ luce enitescere conspiciat, eorum mentes illicitis desiderii inflammare contendit, ut plerumque plus se urgeri tentationibus sentiant, quam tunc cum lucis internæ radios non videbant. Unde & Israëlita postquam vocati sunt, contra Moysen & Aaron de excrecente labore conqueruntur, dicentes: *Videat Dominus & judicet, quoniam fœtere fecistis odorem nostrum coram Pharaone & servis ejus, & præbuisistis ei gladium, ut interficeret nos.* Volentibus quippe ex Ægypto discedere, Pharaon paleas subtraxerat, & tamen ejusdem mensuræ opera requirebat. Quasi ergo contra legem mens submurmurat, post cuius cognitionem tentationum stimulus acriores portat: & cum sibi labores crescere conspiciat, in eo quod adversario displicet, quasi fœtere se in oculis Pharaonis dolo. Post lucem ergo æstus sequitur, quia post illuminationem divini muneris, tentationis certamen augetur. Rectè verò etiam dividi æstus dicitur;

10an. 14.

* al. orbem 1. Cor. 12. b

13.

Mat. 13.

Mat. 8. a

quia nimirum non singuli omnibus, sed quibusdam vicinis ac juxta positis vitis fatigantur. Prius enim consperionem uniuersusque antiquus aduersarius perspicit, & tunc tentationis laqueos apponit. Alius namque lætis, alius tristibus, alius timidus, alius elatis moribus existit. Quò ergo occultus aduersarius facillè capiat, vicinas consperionibus deceptions parat. Quia etenim læticia voluptas juxta est, lætis moribus luxuriam proponit, in iram facillè labitur, tristibus poculum discordiæ porrigit. Quia timidi supplicia formidant, paventibus terrores intentat. Et quia elatos extolli laudibus conspiciat, eos ad quæque voluerit blandis favoribus trahit. Singulis igitur hominibus vitis conuenientibus insidiatur. Neque enim facillè captivaret, si aut luxuriosis præmia, aut avaris scorta proponeret, si aut voraces de abstinentiæ gloria, aut abstinentes de gulæ imbecillitate pullaret, si mites per studium certaminis, aut iracundos capere per favorem formidinis quæreret. Quia ergo in tentationis ardore callidè singulis insidians, vicinis moribus laqueos abscondit, rectè dicitur: [*Dividitur æstus super terram.* Sed cum præmittitur: [*Per quam viam spargitur lux;*] statimque subiungitur: [*Dividitur æstus super terram;*] nimirum per eandem viam, per quam lux spargitur, etiam dividi æstus indicatur. Alta quippe atque incomprehensibilis Spiritus sancti gratia cum luce nostras mentes irradiat, etiam tentationes aduersarij dispensando modificat, ut simul mæta non veniant, aut ipsæ tantummodo quæ ferri possunt, illustratam jam à Deo animam tangant; ut cum tactus sui ardore nos cruciant, perfectionis incendio non exurant; Paulo attestante qui ait: *Fidelis autem Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione etiam exitum, ut possitis sustinere.* Hunc ergo æstum aliter dividit callidus supplantator, aliter misericors conditor. Ille dividit ut per illum citius interimat, iste ut eum tolerabilem reddat. Et quia cum tentatione fatigamur, non solum interno Dei spiritu instruimur, sed etiam exterioribus prædicantium verbis adjuvamus, rectè post divisum æstum subditur.

Quòd Evangelica tonitrua, & nubes Apostolica doctrina currunt usque ad fines terre, nec impediri potuit ab hominibus consilium Dei.

CAPUT XIII.

Quis dedit vehementissimo imbrì cursum? Si verò, ut superius diximus, divisi æstus nomine illa in Judææ regionibus persecutio designatur, quia ipsa persecutionis asperitas prædicatores sanctos superno munere adjutos, à prædicationis suæ ministerio nullo timore compescuit, aptè subiungit: [*Quis dedit vehementissimo imbrì cursum?*] Ac si diceret, nisi ego. Diviso enim æstu, cursum vehementissimo imbrì dedisse, est inter ipsas persecutionis angustias prædicationis impetum roborasse: ut tantò magis virtus prædicantium cresceret, quantò magis persecutionum crudelitas obviaret: quatenus arentia corda audientium pluvie guttis infunderent, & sinceritatem perfidiæ uberius irrigarent; ut quamvis contra eos sævitia æstus candelceret, per eos tamen vox gratiæ non taceret. Hunc persecutionis æstum **2. Tim.** Paulus & tolerabat & irrigabat, cum diceret: *Laboro usque ad vincula, quasi male operans: sed verbum Dei non est alligatum.* De hoc imbre aliàs dicitur: *Mandabo nubibus ne pluant super eam imbrem.* De hoc cursu imbris, qui in electorum cordibus agitur, Psalmista testatur, dicens: *Velociter currit sermo eius.* Plerumque verò imber est, & cursum non habet: quia prædicatione ad aures venit, sed cessante interna gratia, ad corda audientium non pertransit. De cuius prædicationis verbis prop-

A ter electos dicitur: *Etenim sagitta tua pertransierunt.* Sagittæ quippe Dei pertransiunt, quando verba prædicationis ejus ab auribus ad corda descendunt. Quod quia solo divino munere agitur, imbrì cursum Dominus se dedisse testatur. Sed notandum video, quòd eundem imbrem non vehementem, sed vehementissimum vocat. Imber vehemens est vis magna: imber verò vehementissimus, vis immensa prædicationis. Vehemens namque imber erat, cum prædicatores sancti credere gaudia æterna suadebant. Imber autem vehementissimus, quando propter spem admonebant rem deseri, cuncta visibilia propter invisibilia contemni, & propter audita gaudia, præsentis sæculi pœnas cruciatuque tolerari. Sed cum fide cognita sævientè æstu perfectionis, tot electi possessa reliquerunt, carnalis affectus oblii sunt, & præ gaudio spiritus in cruciatibus membra posterunt: quid aliud Dominus fecit, nisi etiam vehementissimo imbrì cursum præbuit, qui usque ad exequenda summa præcepta per verba corporis invisibilia cordis irrigavit? Ubi & aptè subiungitur: [*Et viam sonantis tonitru.*] Quid enim per tonitruum, nisi prædicatione superni terroris accipitur? Quem terrorem dum percipiunt humana corda, quantiuntur. Aliquando verò in tonitruo ipse incarnatus Dominus figuratur, qui ex antiquorum patrum conveniente prophetia ad notitiam nostram quasi ex nubium concursione prolatus est. Qui inter nos visibiliter apparens, ea quæ super nos erant, terribiliter sonuit. Unde & ipsi sancti Apostoli de ejus gratia generati, Boanerges, **Marc. 3.** idest filij tonitru sunt vocati. Aliquando autem, sicut dictum est, tonitruus ipsa ejus prædicatione accipitur, per quam superiorum judiciorum terror auditur. Sed quia quilibet prædicator verba dare auribus potest, corda verò aperire non potest: & nisi per internam gratiam solus omnipotens Deus prædicantium verbis ad corda audientium invisibiliter aditum præster, incallum prædicatione aure audientis percipitur, quæ pervenire ad intima corde surdo prohibetur: se Dominus viam sonantis tonitru dare asserit, qui cum prædicationis verba tribuit, per terrorem corda compungit. Hanc viam Paulus prædicator egregius, dum superna mysteria terribiliter insonaret, se à se habere non posse conspiciens, discipulos admonebat, dicens: *Orantes simul & pro nobis, ut Deus aperiat nobis ostium verbi, ad loquendum mysterium Christi.* Qui ergo loquebatur mysteria, sed in corde audientium eisdem mysteriis à Domino aperiri ostium precabatur, habebat quidem jam tonitruum, sed dari ei desuper viam quærebat. Hanc viam nequaquam se Joannes dare posse cognoverat, qui dicebat: *Non necesse habetis ut aliquis doceat vos, sed unctio ejus docet vos de omnibus.* Hanc viam rursum Paulus quis daret, intimabat, dicens: *Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.* Accepta igitur viâ quid iste imber ac tonitruus agat, audiamus. Sequitur.

Quòd gentibus ad fidem Christi conversis, plebs Judaica sicca rodens legis stipulas, ad viriditatem spiritalis intellectus pervenire non prevalens, in sua cecitate permansit.

CAPUT XIV.

Vt plueret super terram absque homine in deserto, ubi nullus mortalium commoratur. Super terram absque homine in deserto pluere, est verbum Dei Gentilitati prædicare. Quæ dum nullum cultum divinitatis tenuit, nullamque in se speciem boni operis ostendit, videlicet desertum fuit. In qua quia legislator non fuit, & qui rationabiliter Deum quæreret non fuit, quasi hominum nullus fuit, & velut solis bestiis occupata, vacua à mortalibus ex-

1. Cor. 10.

16.

Marc. 3.

Coloss. 4.

1. Joan.

2. d.

1. Cor. 3.

titit. De hac deserti terra aliās dicitur: *Posuit in deserto viam.* De hac prædicatione Gentilitati concessa Psalmista testatur, dicens: *Posuit flumina in deserto.* Notandum verò est, quòd postquam æstus super terram divisus est, cursum vehementissimus imber accepit, ut in deserto plueret: quia postquam in Judæa asperitas persecutionis inhorruit, ut non solum fidem minimè reciperet, sed etiam eam gladiis impugnaret, ad Israël missus quisque prædicator, ad evocandas gentes deflexit. Unde sancti Apostoli Hebræis persequentibus, quos deserunt, dicunt: *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quia repellitis illud, & indignos vos iudicatis æterna vitæ, ecce convertimur ad gentes.* Diviso igitur æstu, deserta & absque homine terra compluitur; quia dispersa in Judæa regionibus persecutione fidelium, derelicta dudum & quasi ab infusione rationis aliena, prædicationis guttis Gentilitas irroratur. Quæ Gentilitas qualis adhuc à prædicatoribus sit inventa ostenditur, cum subditur: *[Ut impleret inviam & desolatam]* Quid verò compluta reddidit, monstratur, cum illico adjungitur: *[Et produceret herbas virentes.]* Invia namque dudum Gentilitas fuit, ad quam via Dei verbo non patuit. Redemptore quippe nostro veniente, sic accepit vocationem gratiæ, ut non in ea priùs fuerit via prophetiæ. Desolata etiam rectè vocata est: vel ratione videlicet consilij, vel fructu boni operis destituta. Dedit ergo Dominus vehementissimo imbri cursum, & viam sonantis tonitru, ut in deserto plueret, & impleret inviam & desolatam, & produceret herbas virentes: id est, exteriori prædicationi internam aspirationem contulit, ut corda Gentilium arentia virenterent, clausa patecerent; inania complerentur, infecunda germinarent. In Scriptura enim sacra aliquando herba viror gloriæ temporalis accipitur, aliquando refectio diaboli, aliquando sustentatio prædicatorum, aliquando bona operatio, aliquando æternæ vitæ scientia atque doctrina. Viror namque gloriæ temporalis accipitur, sicut Propheta ait: *Mane sicut herba transeat, mane floreat & pertranseat.* Mane namque sicut herba florere atque transire, est in prosperitate hujus sæculi, temporalis gloriæ decus velociter arefcere. Herba, refectio diaboli accipitur, sicut de illo à Domino dicitur: *Huic montes herbas ferunt.* Ac si diceret: Superbi ac tumidi dum se illicitis cogitationibus atque actionibus efferunt, suis illum iniquitatibus pascunt. Herba sustentatio prædicantium demonstratur, cum dicitur: *Producit in montibus fenum, & herbam servituti hominum.* In montibus quippe fenum, & servituti hominum herba producitur, cum sublimes hujus sæculi ad fidei cognitionem vocati, sanctis prædicatoribus in hujus vitæ itinere transitoria alimenta largiuntur. Herba, bona operatio ponitur, sicut scriptum est: *Germinat terra herbam virentem.* Quod licet in conditione mundi ita historice factum teneamus, terram tamen Ecclesiam figurasse non inconvenienter accipimus, quæ in eo germinavit herbam virentem, in quo ad verbum Dei secunda misericordiæ opera protulit. Herbam aliquando scientiam atque doctrinam æternæ viriditatis accipimus, sicut per Hieremiam dicitur: *Onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventos quasi dracones, defecerunt oculi eorum, quia non erat herba.* Quo dicto superba ac nequissima Judæorum est persecutio prophetata. Ipsi quippe onagri pro mentis elatione, ipsi dracones pro virulenta cogitatione vocati sunt. Qui steterunt in rupibus; quia non in Deo, sed in summis potestatibus hujus mundi confisi sunt dicentes: *Regem non habemus nisi Casarem.* Traxerunt ventos quasi dracones; quia spiritu elationis inflati, superbiā malitiosā tumerunt. Defecerunt oculi eorum; quia scilicet spes eorum ab eo quod inten-

debat, corrui. Qui temporalia diligens, præstolari æterna negligit: & terrena, ideo quia Deo præposuit, amisit. Dixerunt enim: *Si dimittimus eum, tollent nostrum locum & gentem.* Timuerunt ne locum non occiso Domino perderent, & tamen occiso perdidit. Sed cur ista miseris evenerint, subdit: *Quia non erat herba;* id est, quia eorum cordibus defuit æternitatis scientia, & nullo eos refecit pabulo viriditatis internæ doctrinæ. Hoc igitur loco quid aliud virentes herbas, nisi sanctæ doctrinæ scientiam, vel congruas operationes accipimus? Deserta igitur terra compluitur, ut ab ea virentes herbe producantur: quia dum sanctæ prædicationis imbrem Gentilitas percepit, & vitæ operæ & doctrinæ verba germinavit. Ista viriditas voce prophetica desertæ terræ pollicetur, cum dicitur: *In cubilibus, in quibus prius dracones habitabant, orietur viror calami & junci.* Quid enim percalamum, nisi prædicatores: quid per juncum, qui juxta aquæ humorem semper nascitur, nisi pusilli ac teneri auditores sacri eloquij designantur? In draconum ergo cubilibus viror calami & junci oritur, quia in eis populis, quos antiqui hostis malitia possidebat, & doctorum scientia, & auditorum obedientia coacervatur. Hæc tamen, quæ generaliter de Gentilitate dicta sunt, si solerter inspicimus, intra sinum sanctæ Ecclesiæ agi in singulis videmus. Sunt enim plerique ad verba Dei valde insensibiles, qui fidei quidem nomine censentur, verba vitæ auribus audiunt, sed ea transire usque ad interna cordis minimè permittunt. Hi quid aliud quàm deserta terra sunt? Quæ scilicet terra hominem non habet; quia eorum mens sensu rationis caret. Et nullus mortalium in hac terra commoratur: quia & si quando in eorum conscientia rationabilium sensuum cogitationes veniunt, non persistunt. Prava enim desideria in eorum cordibus invenimus, recta verò si quando venerint, ac si impellantur, decurrunt. Sed cum misericors Deus imbri suo cursum, & sonanti tonitruo viam dare dignatur, compuncti per internam gratiam verbis vitæ aures cordis aperiunt. Et impletur terra invia: quia dum præbet aditum verbo, cumulat mysterio. Et producit herbas virentes: quia per gratiam compunctionis infusa, prædicationis verba non solum libenter recipit, sed etiam ubertim reddit: ut quod audire non poterat, jam loqui concupiscat: & quæ non audiendo etiam intrinsecus aruerat, jam loquendo quæ sancta sunt, viriditate sua quoslibet elurientes pascit. Unde bene per Prophetam dicitur: *Emitte spiritum tuum & creabuntur, & renovabis faciem terra.* Sic enim sic facies terræ virtute renovationis immutatur, dum sicca dudum mens, gratia veniente compluitur, & post ariditatem præstinam quasi productis herbis, scientiæ viriditate vestitur. Quæ conditoris nostri gratia adhuc nobis altius commendatur, cum subditur.

Quòd à Deo Patre & gratia est & doctrina, & ipse omnis creature sit conditor, non tantum hominum, sed Angelorum, non tantum sanctorum Angelorum, sed malignorum spirituum.

CAPUT XV.

Quis est pluvia pater? vel quis genuit stillas rovis? Ac si diceret, nisi ego, qui siccam terram humani cordis, guttis scientiæ gratiæ atque alpergo. De hac enim pluvia aliās dicitur: *Pluviam voluntariam segregabit Deus hereditati tuæ.* Voluntariam quippe pluviam hereditati suæ Dominus segregat, quia non eam nobis pro nostris meritis, sed pro suæ munere benignitatis præstat. Et idcirco hoc loco pater pluvij dicitur, quia superna nobis prædicatione non de nostro merito, sed de ejus gratia generatur.

Esai.
43. c.
Esai. 6. d.
17.

Ad. 13. g.

18.

Ps. 89. a.

Iob. 4. 0. c.

Ps. 146. b.

Gen. 2. b.

Hiere.
24.

I. an. 19.
c.

I. an. 11.

Esai. 11.

19.

Ps. 103. d.

20.

Ps. 67. b.

consideratione compungi, divini terroris pavore fervescere, & per pavoris exordia usque ad virtutum summa pervenire; sed dum de eisdem virtutibus quas accipiunt, extolluntur, inanis gloria laqueo adstricti, ad antiquum torporem redeunt. Rectè ergo cum tales Dominus projicit, dicit: [De cuius utero egressa est glacies?] Quasi enim de Dei utero glacies egreditur, quando hi qui jam intus incaluerant, ex virtutum dono frigescent: & inde exteriorem gloriam torpentes appetunt, unde ad interna diligenda ardentius flagrare debuerunt. Dumque iste signis, ille scientia, iste prophetia, ille magnis operibus pollet, atque per hæc dona placere hominibus appetit; omne quod prius intumesceret, exteriori laudem diligens, in torporem vertit. Quasi ergo glacies de utero egreditur, dum post donorum beneficia à visceribus pietatis supernæ separatur. An non sunt glacies, qui in virtutibus quas accipiunt, laudes ab hominibus quærent? Et tamen venienti iudici dona sua ad ejus memoriam revocantes, dicunt: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo demonia ejecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Sed quomodo hanc glaciem Dominus projicit ostendit, dicens: Nescio vos unde sitis, discendite à me omnes operarii iniquitatis. Hanc glaciem nunc in utero Dominus portat, quia intra sinum Ecclesiæ tolerat. Sed tunc apertè ejicit, cum tales à secretis cælestibus per extremum & publicum iudicium repellit. His itaque verbis quid apertè agitur, nisi ut beatus Job de summis suis virtutibus humilietur; ne in hoc quod bene vivendo caluerat, superbiendo frigescat, & à divinitatis utero repullus exeat, si intra sinum sui cordis se tumidus extollat? Et quia iusto iudicio superbas mentes ad culpam egredi ex accepta virtute permittit, rectè adhuc subjungitur: [Et gelu de celo quis genuit?] Plerumque enim sacri eloquij scientiam præstat, sed dum de eadem scientia, is qui accipit, extollitur, ira districti iudicis in ipso sacro eloquio cæcatur, ut exteriores favores per illam sequens, ejus jam interna non videat; & qui intus manens calere poterat, exeundo frigescat, duratusque in ima corruat, qui ad cognitionem Dei prius tractabilis in summis liquidus stabat. An sacrum eloquium cælum non est, quod diem nobis intelligentiæ aperiens, sole nos justitiæ illustrat, quod dum nos vitæ præsentis nox continet, stellis nobis mandatorum fulget? Sed quia oportet esse hæreses, ut probati manifesti fiant, cum ab intellectu sano mens superba repellitur, ultione districti iudicis gelu de cælo generatur: ut cum ipsa Scriptura sacra in electorum cordibus caleat, eos qui se superbe scire appetunt, à se frigidus emittat. Ibi quippe errant, ubi corrigere errata debuerant; & dum à superna intelligentia resplendentis eloquij, & obdurati ipsi, & seducturi ceteros, corruunt, ad ima venientes ut gelu, & alios adstringunt. Semetipsos tamen Dominus hoc gelu gignere perhibet, non quo pravorum mentes ipse ad culpam formet, sed quo à culpa non liberat, sicut scriptum est: Ego obdurabo cor Pharaonis. Quod quia misericorditer emollire noluit, profectò districtè se obdurare nunciavit. Quia verò cum inchoata divini timoris virtus amittitur, propter humanas laudes virtutis imago retinetur, rectè subjungitur: [In similitudinem lapidis aqua durantur, & superficies abyssi constringitur.] Aquæ enim per glaciem in superficie durefcunt, sed fluida in intimis remanent. Et quid per aquas, nisi fluxa accipimus corda reproborum? Quæ cum ex proposito virtutem deserunt, fortes se in bonis operibus per hypocritam ostendunt: dumque in intimis suis ad vitia desunt, & foris se sanctorum ac fortium imitatores fingunt. [Aqua in similitudinem lapidis durantur, & superficies abyssi constringitur:] quia per superductam sanctitatis speciem fluxa ac instabilis eorum conscientia hominibus tegitur. Nam cum tamen occultis intrinsecus turpes sint, ante alienos tamen oculos quadam vivendi venustate vestiuntur. Sed ne quis hæc verba Domini in bonam intelligi partem velit, debemus sic etiam quærentibus adstruere, dummodo minimè iudicemur, quæ perscrutanda fuerant neglexisse. Superiori enim versu dicitur: [Quis est pluvia pater: vel quis genuit stillas rotarum?] statimque additur: [De cuius utero egressa est glacies, & gelu de celo quis genuit?] Si ergo dictis præcedentibus sequens sententia non dispari sensu conjungitur, profectò & in bonam partem nobis ejus intelligentia sine obstaculo difficultatis aperitur. Terra enim cum compluit, jactata in eam semina feracius rigantur. Sed rursum si illam pluvia immoderatiùs irrigat, in culmi pinguedinem frumentum virtutem mutat. Sin verò jactatum semen post pluviam gelu premitur, quò foris citius apparere repellitur, eò intus fecundius radicitur; & quò vetatur progredi, cogitur multiplicari: quia cum ab immaturo ortu restringitur, ex conceptionis suæ tarditate laxatum ad fructum uberius impletur. Quid est ergo quòd Dominus prius quidem patrem se pluvia infundat, postmodum verò de suo egredi utero glaciem narrat, sequè gelu gignere de celo pronunciat? nisi quòd miro modo nostri peccatoris terram ad suscipienda verbi semina, & prius per occultæ gratiæ pluviam infundit, & postmodum ne in conceptis virtutibus immoderatiùs profluat, disciplinam intimæ dispensationis premit: ut quam acceptæ gratiæ pluvia irrigat, etiam disciplinæ rigor adstringat: ne si aut antequam debet, aut plusquam necesse est conceptas virtutes proferat, fruges in herbam vertat. Plerumque enim ab inchoantibus opus bonum dum prius quam oportet ostenditur, à grano perfectio nis inanitur; & plerumque virtutes dum plus quam necesse est exuberant, exhalant. Unde & electorum suorum Dominus vel ante tempus desideria renuit, vel rursum in tempore ultra mensuram profectus premit: ne si aut antequam debent, aut plus quam debent, proficiant, per profectus sui magnitudinem in elationis defectum cadant. Nam cum cor post peccata compungitur, terra quæ aruerat, infusione pluvie rigatur; & cum relictis iniquitatibus bona exequi opera proponit, quasi post infusionem semen accipit. Et plerique cum desideria sancta concipiunt, in summis jam exerceri virtutibus inardescunt; ut non solum culpa operationem non inquinat, sed nec cogitationem pulset. Et adhuc quidem in corpore positi sunt, sed nil jam perperit de communionem præsentis vite volunt: imitari per intentionem internam mentis stabilitatem appetunt, sed intervenientibus temptationibus reverberantur: ut videlicet infirmitatis suæ meminerint, & elati de virtutibus quas accipiunt, non sint. Quod dum mira disciplinæ representatione agitur, quid aliud quam super infusam terram gelu de celo generatur? Quid aliud quam de Dei utero glacies producit, quando de interno secreto dispensatio egreditur, & voluntates nostræ etiam in bonis desideriis frænantur? Videamus, Paulus infusa videlicet terra, quanta disciplina glacie premitur, dum ait: Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio. Qui enim velle habere se asserit, jam per infusionem gratiæ, quæ in se lateant semina, ostendit. Sed dum perficere bonum non invenit, profectò indicat quanta illum dispensationis supernæ glacies premit. An ista

dunt: dumque in intimis suis ad vitia desunt, & foris se sanctorum ac fortium imitatores fingunt. [Aqua in similitudinem lapidis durantur, & superficies abyssi constringitur:] quia per superductam sanctitatis speciem fluxa ac instabilis eorum conscientia hominibus tegitur. Nam cum tamen occultis intrinsecus turpes sint, ante alienos tamen oculos quadam vivendi venustate vestiuntur. Sed ne quis hæc verba Domini in bonam intelligi partem velit, debemus sic etiam quærentibus adstruere, dummodo minimè iudicemur, quæ perscrutanda fuerant neglexisse. Superiori enim versu dicitur: [Quis est pluvia pater: vel quis genuit stillas rotarum?] statimque additur: [De cuius utero egressa est glacies, & gelu de celo quis genuit?] Si ergo dictis præcedentibus sequens sententia non dispari sensu conjungitur, profectò & in bonam partem nobis ejus intelligentia sine obstaculo difficultatis aperitur. Terra enim cum compluit, jactata in eam semina feracius rigantur. Sed rursum si illam pluvia immoderatiùs irrigat, in culmi pinguedinem frumentum virtutem mutat. Sin verò jactatum semen post pluviam gelu premitur, quò foris citius apparere repellitur, eò intus fecundius radicitur; & quò vetatur progredi, cogitur multiplicari: quia cum ab immaturo ortu restringitur, ex conceptionis suæ tarditate laxatum ad fructum uberius impletur. Quid est ergo quòd Dominus prius quidem patrem se pluvia infundat, postmodum verò de suo egredi utero glaciem narrat, sequè gelu gignere de celo pronunciat? nisi quòd miro modo nostri peccatoris terram ad suscipienda verbi semina, & prius per occultæ gratiæ pluviam infundit, & postmodum ne in conceptis virtutibus immoderatiùs profluat, disciplinam intimæ dispensationis premit: ut quam acceptæ gratiæ pluvia irrigat, etiam disciplinæ rigor adstringat: ne si aut antequam debet, aut plusquam necesse est conceptas virtutes proferat, fruges in herbam vertat. Plerumque enim ab inchoantibus opus bonum dum prius quam oportet ostenditur, à grano perfectio nis inanitur; & plerumque virtutes dum plus quam necesse est exuberant, exhalant. Unde & electorum suorum Dominus vel ante tempus desideria renuit, vel rursum in tempore ultra mensuram profectus premit: ne si aut antequam debent, aut plus quam debent, proficiant, per profectus sui magnitudinem in elationis defectum cadant. Nam cum cor post peccata compungitur, terra quæ aruerat, infusione pluvie rigatur; & cum relictis iniquitatibus bona exequi opera proponit, quasi post infusionem semen accipit. Et plerique cum desideria sancta concipiunt, in summis jam exerceri virtutibus inardescunt; ut non solum culpa operationem non inquinat, sed nec cogitationem pulset. Et adhuc quidem in corpore positi sunt, sed nil jam perperit de communionem præsentis vite volunt: imitari per intentionem internam mentis stabilitatem appetunt, sed intervenientibus temptationibus reverberantur: ut videlicet infirmitatis suæ meminerint, & elati de virtutibus quas accipiunt, non sint. Quod dum mira disciplinæ representatione agitur, quid aliud quam super infusam terram gelu de celo generatur? Quid aliud quam de Dei utero glacies producit, quando de interno secreto dispensatio egreditur, & voluntates nostræ etiam in bonis desideriis frænantur? Videamus, Paulus infusa videlicet terra, quanta disciplina glacie premitur, dum ait: Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio. Qui enim velle habere se asserit, jam per infusionem gratiæ, quæ in se lateant semina, ostendit. Sed dum perficere bonum non invenit, profectò indicat quanta illum dispensationis supernæ glacies premit. An ista

Matt.
7. c

ibid.

24.

1. Cor. 11.
d

Exod.
10.

que cū laudem de unitate Trinitatis aperiret, Seraphim voces exprimens, ait: *Sanctus, sanctus, sanctus*: ac ne tertio sanctum nominans, unitatem divinæ substantiæ scindere videretur, adiunxit: *Dominus Deus Sabaoth*. Quia ergo non domini dixit, sed Dominus Deus addidit, unum existere quod tertio sanctum vocaverat, indicavit. Paulus quoque ut operationem sanctæ Trinitatis ostenderet, ait: *Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia*.

Atque ut unitatem ejusdem Trinitatis intimaret, protinus addidit: *Ipsi gloria in secula seculorum, amen*. Qui igitur non ipsis, sed ipsi subdidit, unum naturaliter, tria secundum personas innouit, quod superius tertio idipsum dixit. Quasi ergo & uno in loco Pleiades sitæ sunt, quia de Deo concorditer sentiunt, & tamen semetipsas non tangunt: quia, sicut dictum est, per hujus mundi tempora diversa partiuntur. Quod bene ac breviter Ezechiel propheta describit, qui cū diversi generis animalia videre se diceret, adiunxit: *Iunctæque erant pennæ eorum alterius ad alterum*. Pennæ quippe animalium alterius ad alterum iunctæ sunt; quia et si dissimilia sunt quæ agunt, uno tamen eodemque sensu sibi sanctorum voces virtutesque sociantur. Et quamvis alius rationabiliter cuncta agendo sit homo, alius in passionibus fortis adversa mundi non timendo sit leo, alius per abstinentiam semetipsum vivam hostiam offerendo sit vitulus, alius se in alta rapiendo contemplationis volatu sit aquila: pennis se tamen dum volant, tangunt, quia & confessione vocum, & virtutum sibi unanimitate junguntur. Quod quia solius divinæ virtutis est, & distinctis temporibus missos in fidei prædicatione coniungere, & dissimilibus virtutibus præditos fulgore intentionis unire, rectè dicitur, [*Nunquid coniungere valebis micantes stellas Pleiades?*]

Ac si dicat, ut ego, qui unus omnia impleo, atque in unitatis sensu electorum mentes implendo coniungo. In Arcturo autem, qui per gyrum suum nocturna spatia non occasurus illustrat, nequaquam particulatim edita vita sanctorum, sed tota simul Ecclesia designatur, quæ fatigationes quidem patitur, nec tamen ad defectum proprii status inclinatur; gyrum laborum tolerat, sed ad occasum cum temporibus non festinat. Neque enim ad ima poli Arcturus cum nocturno tempore ducitur, sed dum ipse volvitur, nox finitur: quia nimirum dum sancta Ecclesia innumeris tribulationibus quatitur, præsentis vitæ umbra terminatur; eaque stante nox præterit, quia illa in sua incolumitate perdurante, mortalitatis hujus vita percurrit. Est in Arcturo quod consideratius possumus intueri. In septem quippe stellis volvitur, & modò quidem tres ad summa elevat, atque ad ima quatuor inclinat, modò quatuor superius erigit, & tres inferius premit. Sancta quoque Ecclesia cū modò infidelibus Trinitatis noticiam, modò autem fidelibus virtutes quatuor, id est, prudentiam, fortitudinem, temperantiam, iustitiam prædicat, quasi rotatu prædicationis status sui speciem quodammodo immutat. Nam cū quibusdam de operibus suis gloriantibus confidentiam proprii laboris evacuat, & fidem Trinitatis exaltat, quid aliud facit, nisi tres stellas Arcturus elevat, quatuor inclinat? Et dum quosdam bona opera non habentes de sola fide præsumere prohibet, sed operari enixius quæ præcepta sunt jubet, quid aliud Arcturus facit, nisi quatuor stellas erigit, tres deponit? Videamus quomodo tres elevet, quatuor deponat. Ecce per Paulum contra fidem de opere superbientibus dicitur: *Si Abraham ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed non apud Deum*. Quid enim Scriptura dicit? *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam*. Videamus quomodo quatuor elevet, tres deponat. Ecce per Jacobum de fide sine opere superbientibus di-

citur: *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est*. Arcturus itaque volvitur: quia sancta Ecclesia juxta auditorum suorum mentes in diverso latere prædicationis arte versatur. Arcturus volvitur: quia hæc in noctis hujus tribulationibus rotatur. Sed hunc Arcturi gyrum quandoque Dominus dissipat: quia labores Ecclesiæ ad requiem permutat. Tunc & Pleiades plenius jungit, cū gyrum Arcturi destruit: quia tunc nimirum sancti omnes etiam visionis sibi specie copulantur, quando in fide mundi sancta Ecclesia ab his, quos nunc sustinet, laboribus solvitur. Dicit ergo: [*Nunquid coniungere valebis micantes stellas Pleiades, aut gyrum Arcturi poteris dissipare?*] Subaudis, ut ego, qui tunc sanctorum vitam etiam per speciem unio, cū gyrum universalis Ecclesiæ corporaliter solvo. Et quis hominum solius divinæ hoc esse virtutis ignorat? Sed ut cognoscat homo quid ipse sit, memoretur assidue quid solus Dominus possit. Habemus adhuc quod de stellis Pleiadibus atque Arcturo aliud sentiamus Pleiadibus quippe ab oriente, Arcturus verò ex parte Aquilonis surgit. Quocumque autem se per gyrum suum Arcturus vertit, Pleiades ostendit: & cū lux diei jam vicina efficitur, stellarum ejus ordo distenditur. Potest igitur per Arcturum, qui à plaga frigiditatis nascitur, lex; per Pleiades verò quæ ab oriente surgunt, Testamenti novi gratia designari. Quasi enim ab Aquilone lex venerat, quæ tanta subditos rigiditatis asperitate terreat. Nam dum pro culpis suis alios præcipere lapidibus obrui, alios gladii morte mul-

gari, plaga torpens, & velut à sole charitatis aliena, præceptorum suorum femina plus premebat ex frigore, quàm ex calore nutriebat. Cujus oppressio nis pondus Petrus horruerat, cū dicebat: *Quid tentatis Deum imponere jugum super cervicem discipulorum, quod neque patres nostri neque nos portare potuimus?* Nec mirum quòd per Arcturi septem stellas Testamentum vetus exprimitur, quia & veneratione legis dies septimus extitit venerabilis, & per hebdomadam integram constituti sacrificii vota tendebantur. Pleiades verò quæ ipsæ quoque sicut superius diximus, septem sunt, Testamenti novi gratia tantò aperius indicant, quantò cuncti liquido certimus, quòd per illam fideles suos Spiritus sanctus septiformis muneris lumine illustrat. Quaquà igitur se Arcturus vertit, Pleiades ostendit: quia per omne quod Testamentum vetus loquitur, Testamenti novi opera nunciuntur. Sub textu enim litteræ, tegit mysterium prophetiæ. Et quasi inclinatur se Arcturus & demonstrat: quia dum ad spiritalem intellectum flectitur, significata per illud lux gratiæ septiformis aperitur. Et propinquant diei luce, stellarum ejus ordo distenditur: quia postquam per semetipsam nobis Veritas innouit, ab obsequiis carnalibus litteræ præcepta laxavit. Redemptor autem noster in carne veniens, Pleiades junxit; quia operationes septiformis Spiritus simul in se & cunctas & manentes habuit. De quo per Esaiam dicitur: *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, & requiescet super eum a Spiritus Domini, spiritus sapientia & intellectus, spiritus consilii & fortitudinis, spiritus scientia & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini*. De quo Zacharias ait: *Super lapidem unum septem oculi sunt*. Atque iterum: *Et in candelabro aureo lucerna septem*. Nullus verò hominum operationes sancti Spiritus simul omnes habuit, nisi solus mediator Dei & hominum, cujus est idem Spiritus, qui de Patre ante secula procedit. Bene ergo dicitur: *Super lapidem unum septem oculi sunt*. Huic enim lapidi septem oculos habere, est simul omnem virtutem Spiritus septiformis gratiæ in operatione retinere. Alius namque prophetiam, alius scientiam, alius virtutes, alius genera linguarum, alius interpreta-

citur: *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est*. Arcturus itaque volvitur: quia sancta Ecclesia juxta auditorum suorum mentes in diverso latere prædicationis arte versatur. Arcturus volvitur: quia hæc in noctis hujus tribulationibus rotatur. Sed hunc Arcturi gyrum quandoque Dominus dissipat: quia labores Ecclesiæ ad requiem permutat. Tunc & Pleiades plenius jungit, cū gyrum Arcturi destruit: quia tunc nimirum sancti omnes etiam visionis sibi specie copulantur, quando in fide mundi sancta Ecclesia ab his, quos nunc sustinet, laboribus solvitur. Dicit ergo: [*Nunquid coniungere valebis micantes stellas Pleiades, aut gyrum Arcturi poteris dissipare?*] Subaudis, ut ego, qui tunc sanctorum vitam etiam per speciem unio, cū gyrum universalis Ecclesiæ corporaliter solvo. Et quis hominum solius divinæ hoc esse virtutis ignorat? Sed ut cognoscat homo quid ipse sit, memoretur assidue quid solus Dominus possit. Habemus adhuc quod de stellis Pleiadibus atque Arcturo aliud sentiamus Pleiadibus quippe ab oriente, Arcturus verò ex parte Aquilonis surgit. Quocumque autem se per gyrum suum Arcturus vertit, Pleiades ostendit: & cū lux diei jam vicina efficitur, stellarum ejus ordo distenditur. Potest igitur per Arcturum, qui à plaga frigiditatis nascitur, lex; per Pleiades verò quæ ab oriente surgunt, Testamenti novi gratia designari. Quasi enim ab Aquilone lex venerat, quæ tanta subditos rigiditatis asperitate terreat. Nam dum pro culpis suis alios præcipere lapidibus obrui, alios gladii morte mul-

gari, plaga torpens, & velut à sole charitatis aliena, præceptorum suorum femina plus premebat ex frigore, quàm ex calore nutriebat. Cujus oppressio nis pondus Petrus horruerat, cū dicebat: *Quid tentatis Deum imponere jugum super cervicem discipulorum, quod neque patres nostri neque nos portare potuimus?* Nec mirum quòd per Arcturi septem stellas Testamentum vetus exprimitur, quia & veneratione legis dies septimus extitit venerabilis, & per hebdomadam integram constituti sacrificii vota tendebantur. Pleiades verò quæ ipsæ quoque sicut superius diximus, septem sunt, Testamenti novi gratia tantò aperius indicant, quantò cuncti liquido certimus, quòd per illam fideles suos Spiritus sanctus septiformis muneris lumine illustrat. Quaquà igitur se Arcturus vertit, Pleiades ostendit: quia per omne quod Testamentum vetus loquitur, Testamenti novi opera nunciuntur. Sub textu enim litteræ, tegit mysterium prophetiæ. Et quasi inclinatur se Arcturus & demonstrat: quia dum ad spiritalem intellectum flectitur, significata per illud lux gratiæ septiformis aperitur. Et propinquant diei luce, stellarum ejus ordo distenditur: quia postquam per semetipsam nobis Veritas innouit, ab obsequiis carnalibus litteræ præcepta laxavit. Redemptor autem noster in carne veniens, Pleiades junxit; quia operationes septiformis Spiritus simul in se & cunctas & manentes habuit. De quo per Esaiam dicitur: *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, & requiescet super eum a Spiritus Domini, spiritus sapientia & intellectus, spiritus consilii & fortitudinis, spiritus scientia & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini*. De quo Zacharias ait: *Super lapidem unum septem oculi sunt*. Atque iterum: *Et in candelabro aureo lucerna septem*. Nullus verò hominum operationes sancti Spiritus simul omnes habuit, nisi solus mediator Dei & hominum, cujus est idem Spiritus, qui de Patre ante secula procedit. Bene ergo dicitur: *Super lapidem unum septem oculi sunt*. Huic enim lapidi septem oculos habere, est simul omnem virtutem Spiritus septiformis gratiæ in operatione retinere. Alius namque prophetiam, alius scientiam, alius virtutes, alius genera linguarum, alius interpreta-

citur: *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est*. Arcturus itaque volvitur: quia sancta Ecclesia juxta auditorum suorum mentes in diverso latere prædicationis arte versatur. Arcturus volvitur: quia hæc in noctis hujus tribulationibus rotatur. Sed hunc Arcturi gyrum quandoque Dominus dissipat: quia labores Ecclesiæ ad requiem permutat. Tunc & Pleiades plenius jungit, cū gyrum Arcturi destruit: quia tunc nimirum sancti omnes etiam visionis sibi specie copulantur, quando in fide mundi sancta Ecclesia ab his, quos nunc sustinet, laboribus solvitur. Dicit ergo: [*Nunquid coniungere valebis micantes stellas Pleiades, aut gyrum Arcturi poteris dissipare?*] Subaudis, ut ego, qui tunc sanctorum vitam etiam per speciem unio, cū gyrum universalis Ecclesiæ corporaliter solvo. Et quis hominum solius divinæ hoc esse virtutis ignorat? Sed ut cognoscat homo quid ipse sit, memoretur assidue quid solus Dominus possit. Habemus adhuc quod de stellis Pleiadibus atque Arcturo aliud sentiamus Pleiadibus quippe ab oriente, Arcturus verò ex parte Aquilonis surgit. Quocumque autem se per gyrum suum Arcturus vertit, Pleiades ostendit: & cū lux diei jam vicina efficitur, stellarum ejus ordo distenditur. Potest igitur per Arcturum, qui à plaga frigiditatis nascitur, lex; per Pleiades verò quæ ab oriente surgunt, Testamenti novi gratia designari. Quasi enim ab Aquilone lex venerat, quæ tanta subditos rigiditatis asperitate terreat. Nam dum pro culpis suis alios præcipere lapidibus obrui, alios gladii morte mul-

gari, plaga torpens, & velut à sole charitatis aliena, præceptorum suorum femina plus premebat ex frigore, quàm ex calore nutriebat. Cujus oppressio nis pondus Petrus horruerat, cū dicebat: *Quid tentatis Deum imponere jugum super cervicem discipulorum, quod neque patres nostri neque nos portare potuimus?* Nec mirum quòd per Arcturi septem stellas Testamentum vetus exprimitur, quia & veneratione legis dies septimus extitit venerabilis, & per hebdomadam integram constituti sacrificii vota tendebantur. Pleiades verò quæ ipsæ quoque sicut superius diximus, septem sunt, Testamenti novi gratia tantò aperius indicant, quantò cuncti liquido certimus, quòd per illam fideles suos Spiritus sanctus septiformis muneris lumine illustrat. Quaquà igitur se Arcturus vertit, Pleiades ostendit: quia per omne quod Testamentum vetus loquitur, Testamenti novi opera nunciuntur. Sub textu enim litteræ, tegit mysterium prophetiæ. Et quasi inclinatur se Arcturus & demonstrat: quia dum ad spiritalem intellectum flectitur, significata per illud lux gratiæ septiformis aperitur. Et propinquant diei luce, stellarum ejus ordo distenditur: quia postquam per semetipsam nobis Veritas innouit, ab obsequiis carnalibus litteræ præcepta laxavit. Redemptor autem noster in carne veniens, Pleiades junxit; quia operationes septiformis Spiritus simul in se & cunctas & manentes habuit. De quo per Esaiam dicitur: *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet, & requiescet super eum a Spiritus Domini, spiritus sapientia & intellectus, spiritus consilii & fortitudinis, spiritus scientia & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini*. De quo Zacharias ait: *Super lapidem unum septem oculi sunt*. Atque iterum: *Et in candelabro aureo lucerna septem*. Nullus verò hominum operationes sancti Spiritus simul omnes habuit, nisi solus mediator Dei & hominum, cujus est idem Spiritus, qui de Patre ante secula procedit. Bene ergo dicitur: *Super lapidem unum septem oculi sunt*. Huic enim lapidi septem oculos habere, est simul omnem virtutem Spiritus septiformis gratiæ in operatione retinere. Alius namque prophetiam, alius scientiam, alius virtutes, alius genera linguarum, alius interpreta-

citur: *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est*. Arcturus itaque volvitur: quia sancta Ecclesia juxta auditorum suorum mentes in diverso latere prædicationis arte versatur. Arcturus volvitur: quia hæc in noctis hujus tribulationibus rotatur. Sed hunc Arcturi gyrum quandoque Dominus dissipat: quia labores Ecclesiæ ad requiem permutat. Tunc & Pleiades plenius jungit, cū gyrum Arcturi destruit: quia tunc nimirum sancti omnes etiam visionis sibi specie copulantur, quando in fide mundi sancta Ecclesia ab his, quos nunc sustinet, laboribus solvitur. Dicit ergo: [*Nunquid coniungere valebis micantes stellas Pleiades, aut gyrum Arcturi poteris dissipare?*] Subaudis, ut ego, qui tunc sanctorum vitam etiam per speciem unio, cū gyrum universalis Ecclesiæ corporaliter solvo. Et quis hominum solius divinæ hoc esse virtutis ignorat? Sed ut cognoscat homo quid ipse sit, memoretur assidue quid solus Dominus possit. Habemus adhuc quod de stellis Pleiadibus atque Arcturo aliud sentiamus Pleiadibus quippe ab oriente, Arcturus verò ex parte Aquilonis surgit. Quocumque autem se per gyrum suum Arcturus vertit, Pleiades ostendit: & cū lux diei jam vicina efficitur, stellarum ejus ordo distenditur. Potest igitur per Arcturum, qui à plaga frigiditatis nascitur, lex; per Pleiades verò quæ ab oriente surgunt, Testamenti novi gratia designari. Quasi enim ab Aquilone lex venerat, quæ tanta subditos rigiditatis asperitate terreat. Nam dum pro culpis suis alios præcipere lapidibus obrui, alios gladii morte mul-

Rom. 4.
Gen. 15, b

tionis sermonum juxta distributionem sancti Spiritus accipit: ad habenda verò cuncta ejusdem Spiritus munera nemo peringit. At verò conditor noster infirma nostra suscipiens, quia per divinitatis suae potentiam simul se habere omnes sancti Spiritus virtutes edocuit, micantes proculdubio Pleiades junxit. Dum verò Pleiades jungit, Arcturi gyrum dissipat: quia dum semetipsum factum hominem habere cunctas sancti Spiritus operationes innotuit, in Testamento veteri litterarum laborem solvit, ut fidelis quisque jam cum libertate spiritus illud intelligat, cui prius in formidine inter tot discrimina fervebat. Audi itaque beatus Job: [*Numquid conjugere valebis micantes stellas Pleiades?*] Ac si aperte diceretur: Habere quidem lumina quarundam virtutum potes, sed numquid exercere simul omnes operationes sancti Spiritus sufficis? Me ergo conjugentem Pleiades in cunctis virtutibus contemplare, & tu de paucis ab elatione compescere. Audi quod dicitur: [*Aut gyrum Arcturi poteris dissipare?*] Ac si ei aperte diceretur: Et si ipse jam quae recta sunt sentis, numquid virtute tua etiam in alienis cordibus laborem grossioris intelligentiae destruis? Me itaque considera, qui carnalium stulta * corrigo, dum me per carnis stultitiam manifesto: ut tanto magis haec, quae putas virtutum tuarum fortia, humiliter, quanto nec vestigia meae infirmitatis apprehendis. Quia verò in ipso Dominicae incarnationis mysterio aliis lux veritatis ostenditur, aliorum verò per scandalum corda tenebrantur, rectè subjungitur.

* al. cligo

Quod cum venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum natum ex muliere, factum sub lege: & eo apparense in fine mundi, revelabitur homo peccati, filius perditionis.

CAPUT XVII.

Numquid producis luciferum in tempore suo, & vesperum super filios terra consurgere facis? Pater quippe in tempore suo luciferum produxit, quia sicut scriptum est: *Cum venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum, natum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret.* Qui natus ex virgine, velut lucifer inter tenebras nostrae noctis apparuit: quia fugata obscuritate peccati, aeternum nobis mane nunciavit. Luciferum verò se innouit: quia diluculo ex morte surrexit, & fulgore sui luminis mortalitatis nostrae tetram caliginem pressit. Cui bene per Joannem dicitur: *Stella splendida & matutina.* Vivus quippe apparense post mortem, matutina nobis stella factus est: quia dum in semetipso exemplum nobis resurrectionis praebuit, quae lux sequatur indicavit. Vesperum verò super terrae filios Dominus consurgere facit; quia infidelibus Judaeorum cordibus dominari antichristum eorum merito exigente permittit. Qui idcirco à Domino huic vesperi justè subduntur; quia ipsi sponte sua filii terrae esse voluerunt. Terrena quippe & non caelestia requirentes, à perspicenda luciferi nostri claritate excæcati sunt: & dum praesse sibi vesperum experunt, subsequenti damnationis aeterna nocte merguntur. Hinc in Evangelio Dominus dicit: *Ego veni in nomine Patris mei, & non accepistis me: alius veniet in nomine suo, & ipsum recipietis.* Hinc Paulus ait: *Eo quod charitatem veritatis non receperunt, ut salvi fierent, ideo mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio, ut judicentur omnes qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati.* Nequaquam ergo super eos vesper consurgeret, si caeli filii esse voluissent. Sed dum visibilia appetunt, amisso cordis lumine, sub noctis duce tenebrescunt. Quod tamen si moraliter discerimus, & quomodo quotidie agatur invenimus: quia nimirum & electis

Gal. 4. a
* al. fact. m

Apo. 22. d

1. an. 5.
2. Thef
2. c

11.

A lucifer oritur, & reprobis Deo permittente vesper dominatur. Unus enim atque idem sermo Dei est in ore pradicantis. Quem dum isti gaudendo, illi verò invidendo audiunt, claritatem sibi luciferi in vesperi tenebras vertunt. Dum isti humiliter vocem sanctae pradicacionis accipiunt; quasi ad stella lucem oculos cordis aperiunt: dum verò illi bene dicenti invident, & non salutis causam, sed elationis gloriam quaerunt, prorumpente iniquitatis suae vespere in somnum mortis oculos claudunt. Per occultum ergo judicium is qui electis est lucifer, reprobis auditoribus fit vesper: quia exhortacione sancta qua boni ad vitam redeunt, pravi deterius in culpa moriuntur. Unde bene per Paulum dicitur: *Christi bonus odor sumus Deo in his qui salvi sunt, & in his qui pereunt: aliis quidem odor mortis in mortem, aliis autem, autem odor vitae in vitam.* Verbum itaque suum auditoribus esse luciferum simul & vesperum vidit; per quod & alios ab iniquitate suscitari, & econtra alios sopiri in iniquitate conspexit. Quod quia occultis Dei judiciis agitur, quae in hac vita ab hominibus comprehendi non possunt, rectè illic subdidit: [*Et ad haec quis tam idoneus?*] Ac si diceret: Idonei quidem sumus ad haec consideranda quae fiunt, sed idonei non sumus ad haec investiganda cur fiant. Unde hic quoque Dominus, quia aliis produci luciferum, aliis verò consurgere vesperum dixerat, ne persequari homo occulta Dei judicia audeat, illico subjungit.

Quod causas judiciorum Dei vel praedestinationem ejus in hac vita nemo cognoscat.

CAPUT XVIII.

Numquid nosti ordinem caeli, & pones rationem ejus in terra? Ordinem caeli nosse, est supernarum dispositionum occultas praedestinationes videre. Rationem verò ejus in terra ponere, est ante humana corda talium secretorum causas aperire. Rationem videlicet caeli in terra ponere, est supernorum judiciorum mysteria vel considerando discutere, vel loquendo manifestare. Quod utique facere in hac vita positus nullus potest. Ut enim à parvis ad majora veniamus, quis intelligat quae esse secretorum subtilitas potest, quòd saepe vir justus à judicio non solum non vindicatus, sed etiam non punitus, sed etiam victor abscedat? Quis intelligat cur vivit alius insidians mortibus proximorum, & moritur alius, qui profuturus esset vitæ multorum? Alius culmen potestatis assequitur, qui non nisi laedere studet: alius tantummodo laesos defendere concupiscit, & tamen ipse oppressus jacet, Alius vacare appetit, & innumeris negotiis implicatur: alius negotiis implicari desiderat, & coactus vacat. Alius malè inchoans, usque ad vitæ suae terminum ad pejora protrahitur: alius bene incipiens, per longitudinem temporum proficit ad augmenta meritum. At contra, alius malè vivens diu referatur, ut se corrigat: alius verò bene quidem videtur vivere, sed in hac vita eo usque durat, quoad in perversa prorumpat. Alius in errore infidelitatis natus, in errore deficit: alius in catholica Fidei rectitudine consummat. Econtra verò alius catholicae matris ventre editus, juxta vitæ terminum erroris voragine devoratur: alius autem vitam suam in catholica pietate consummat, qui ortus in perfidia cum lacte matris hauserat virus erroris. Alius celsitudinem bene vivendi appetere & vult, & valet: alius nec vult, nec valet. Alius vult, & non valet; alius valet, & non vult. Quis ergo ista judiciorum caelestium secreta discutiatur? Quis intelligat discretam lancem aequitatis occulta? Ad cognoscendos quippe istos judiciorum secretorum sinus nullus ascendit. Dicatur ergo homini, ut se nescire cognoscat.

32.

* al. ratio secretorum potest.

E

Hh h iij

scat : nescientem verò se cognoscat ut timeat : timeat ut humilietur , humilietur ne præsumat in se : non præsumat in se , ut conditoris sui auxilium requirat : & qui in se fidens mortuus est , auctoris sui adiutorium appetens vivat . Audiatur itaque vir iustus iam quidem se sciens , sed adhuc quæ supra se sunt nesciens : [Numquid nosſi ordinem cali , & pones ra-

iones ejus in terra ?] id est , numquid occultos ordines judiciorum caelestium comprehendis , aut aperire humanis auribus sufficis ? Beatus igitur Job de judiciorum incomprehensibilium investigatione requiritur , ac si ei aperte diceretur : Cuncta , quæ pateris , tantò tolerare patientius debes , quantò secretorum caelestium ignarus , cur hæc pateris nescis .

SANCTI GREGORII MORALIS EXPOSITIONIS IN BEATVM IOB. LIBER TRIGESIMVS.

Quod Iudeis in anigmatibus & nebula multipliciter per patres locutus sit Deus : & quod contra illum faciens populorum turba surrexit , clamaveritque Crucifige .

CAPUT PRIMUM.

BEATUS Job talia utrumne fecerit Domino interrogante , requiritur , quæ utique facere non potest homo : ut dum se ista facere non posse deprehendit , ad eum refugiat , quem solum talia quia facere possit intelligit , atque ante oculos judicis sui magis potens appareat , si sua verius infirma cognoscat . Quod ergo mirè à Domino fieri non ignoratur , de eo divina Job voce requiritur ; diciturque ei : [Numquid elevabis in nebula vocem tuam , & impetus aquarum operiet te ?] Vocem quippe suam in nebula Dominus elevat , quando per prædicatorum suorum linguas ad caliginosa corda infidelium exhortationem format : eumque aquarum impetus operit , dum bene agentia membra ejus , turba resistentium populorum premit . Hinc est enim quoddam scriptum est : Factum est verbum Domini ad Hieremiam dicens : Sta in atrio domus Domini , loquens ad omnes civitates Iuda , de quibus veniunt , ut adorent in domo Domini , universos sermones quos ego mandavi tibi . Et paulò post : Et audierunt sacerdotes & propheta & omnis populus Hieremiam loquentem verba hæc in domo Domini . Cumque complevisset Hieremias loquens , apprehenderunt eum sacerdotes & propheta & omnis populus , dicens : Morte moriatur , quare prophetasti in nomine Domini ? Ecce in nebula Dominus vocem levavit , quia obscuras mentes superbientium directo Propheta corripuit . Ecce aquarum impetus eum protinus operuit ; quia ab insurgentibus populis , & causa suæ correptionis instigatis , ipse in Hieremia cuncta pertulit , qui correptionis verba mandavit . Per semetipsum quoque Dominus in nebula vocem levavit , quando præsentem se etiam assumpto corpore exhibens , multa suis persecutoribus , sed figuris anigmatum velata prædicavit . In nebula vocem levavit , quia veritatem suam non secuturis infidelibus quasi per caliginem sonuit . Unde & bene in libris Regum scriptum est : Nebula implevit domum Domini , & non poterant sacerdotes ministrare propter nebulam . Exigentibus enim meritis , dum superbi Judæorum pontifices divina mysteria per parabolas audiunt , sacerdotes in domo Domini quasi propter nebulam ministrare nequiverunt . Qui & in Testamento veteri . dum sensus mysticos literæ velamine coopertos inter obscuras allegoriarum cali-

gines investigare despiciunt , debitum fidei suæ ministerium propter nebulam perdidierunt . Quibus & nunc in nebula doctrinæ suæ vocem Dominus protulit , cum de se etiam aperta narravit . Quid est enim apertius , quàm : Ego & Pater unum sumus ? ^{10an. 10.} Quid apertius dicere , quàm : Antequam Abraham fieret , ego sum ? Sed quia auditorum mentes infidelitatis caligo repleverat , quasi emisum solis radium nebula interiacens abscondebatur . Ad hanc namque elevationem vocis eum protinus aquarum impetus operuit , quia contra illum mox faciens populorum turba surrexit . Scriptum quippe est : Propterea ergo querebant eum Iudæi interficere , quia non solum sol ^{10an. 8. g} vebat sabbatum , sed & patrem suum dicebat Deum , ^{10an. 9. c} æqualem se faciens Deo . De hoc aquarum impetu per Prophetam clamat : Circumdedervunt me sinul . Et rursum : Salvan me fac Deus , quoniam intraverunt ^{10an. 10.} aque usque ad animam meam . Quas profecto aquas a in semetipso ante mortem , in suis autem & post ascensionem pertulit . Hinc est enim quoddam & de superioribus clamat : Saule , Saule , quid me persequeris ? ^{10an. 6. 1} Ecce jam caelum conscenderat , & tamen adhuc eum Saulus aquarum infidelium impetu persequens , & tumidior ceteris unda tangebatur . Ipse quippe est qui per bonos recta loquitur , ipse qui in bonorum passione laceratur . Ut ergo mirifica Dominus charitatis unitate monstraret se esse qui indignis auditoribus per sanctorum suorum ora prædicat , ait : [Numquid elevabis in nebula vocem tuam ?] Ut verò ostenderet se esse qui in sanctis suis omnia adversa pateretur , subdidit : [Et impetus aquarum operiet te ?] subaudis , ut me , quem iniqui omnes neque per prædicantes sanctos loquentem intelligunt , neque per morientes patientem vident . Narrat ergo Dominus quoddam ab hominibus patitur , ut dolor afflicti hominis mitigetur , ac si illi aperte dicat : Mea subtiliter pensa , & tua æquanimiter tempera . Multo enim minus est te vulnera , quàm me humana tolerare . Adhuc tamen verba hæc subtilius perferutari possumus , si inter dona caelestia nostra sollicitè corda pensamus . Jam quidem fideles sumus , jam quæ audimus , superna credimus , jam quæ credimus , amamus . Sed dum quibusdam supervacuis curis premimur , obducta confusione caligamus ; & cum nobis etiam talibus mira quædam Dominus de se sentienda insinuat , quasi in nebula vocem levat . Dum caliginosis nostris mentibus per semetipsum loquitur , velut in nebula is qui non cernitur , auditur . Summa sunt namque quæ de illo cognoscimus , sed tamen adhuc eum in secreta inspiratione qua instruimur , non videmus . Qui igitur cordibus nostris præbet quidem locutionem , sed occultat speciem , velut in nebula format vocem .

S. GREGORII MORALIS TOM. I.

Hier. 26.

ibid.

1. Reg. 8.